

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægten Hoffmann

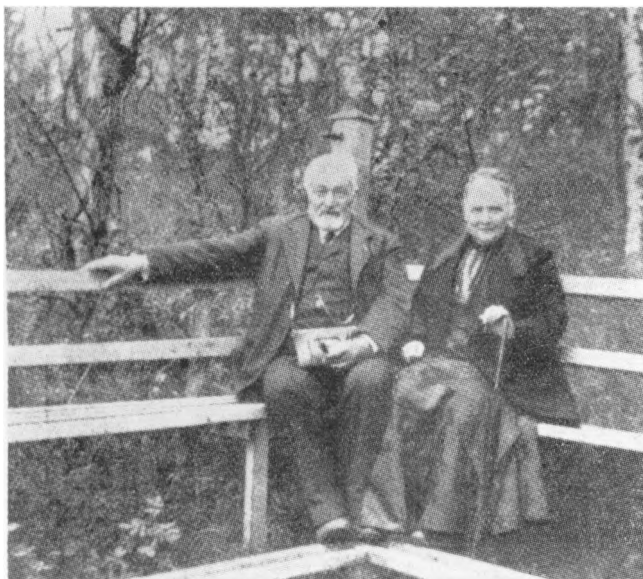
1839–1950

Slægten Hoffmann

1839—1950

Ved

INGEBORG HOFFMANN

Elise og Johan Heinrich Hoffmann

FORORD

Slægten Hoffmanns medlemmer har haft megen forbindelse med hinanden; men efterhånden som tiden er gået, er det blevet vanskeligt at bevare kontakten. Alligevel er vi mange, der gerne vil kunne følge hinanden, selv om det kun er på afstand, og hertil er denne bog tænkt som en hjælp.

Jeg retter herved en tak til bestyrelsen for Familieplantagen, der har gjort det muligt at udgive bogen.

Ingeborg Hoffmann.

INDHOLD

Stamtavlerne	11, 13, 16, 22, 26, 30, 33, 37, 39	43
H. Hoffmann & Sønner		49
Damsmark		54
Familieplantagen		57
Hjemmet på Damsmark og i København		62
Familiefesten 1947		67
Østerklev		72
Carl B. Hoffmanns maskinfabrik		79
Kjeld Varmings bidrag		82
Eva Hoffmanns bidrag		84

Elise og Johan Heinrich Hoffmann

Johan Heinrich Hoffmann, f. i Krickheide i Schlesien $24/_{12}$ 1839, død i København $22/_{3}$ 1922. Arbejdede efter sin konfirmation et par år ved landbruget, først hjemme og til sidst et årstid hos fremmede. Rejste i marts 1857 til Danmark og fik arbejde ved et jernbaneanlæg, underformand ved havnearbejdet i Helsingør 1859, formand ved et jernbaneanlæg til Helsingør 1859 og til Struer i 1863. Fik kort efter sin første entrepriser ved linjen Struer—Rønbjerg hede, havde de følgende år forskellige småentrepriser, fra 1869 ved Esbjerg havn, indtil han i 1876 fik resten af arbejdet overdraget. 1876—1898 grundlægger og medindehaver af entreprenørfirmaet Hoffmann & Gunnarson, fra 1898 af H. Hoffmann & Sønner og fra 1898—1908 tillige af Hoffmann, Hansen & Co. Dansk indfødsret 1868. Ejer af Damsmark 1872—1907. Ridder af Dannebrog, dannebrogsmænd. G. $14/_{12}$ 1866 med Elise Henriette Marie Hinrichsen, f. i Flensborg $14/_{11}$ 1847, død i København $24/_{5}$ 1937. Var efter sin konfirmation i huset i Helsingør hos sin moster, der var gift med Johan Heinrich Hoffmanns broder Ernst.

12 børn.

Johan Vilhelm *Christian* Hoffmann. Første linie, side 11

Johan Carl *Vilhelm* Hoffmann. Anden linie, side 13

Anna Elisabeth Cathrine Hoffmann. Side 15

Clara Ernsta Maria Hoffmann. Tredje linie, side 16

Carl Bernhard Hoffmann. Fjerde linie, side 22

Heinrich Ernst Hoffmann. Femte linie, side 26

August Peter Leth Hoffmann. Side 29

Julie *Elise* Hoffmann. Sjette linie, side 30

Ernst Vilhelm Hoffmann. Syvende linie, side 33

Johannes Alfred Hoffmann. Ottende linie, side 37

Lily Christine Hoffmann. Niende linie, side 39

Asta Dagny Hoffmann. Tiende linie, side 43

FØRSTE LINIE

Johan Vilhelm Christian Hoffmann g. m. Anna Ernestina Meta Nielsen

1867—1935

1874—1933

Elise H.	Marenjohanne H. g. m. Peter Windfeld	Johan Heinrich H. g. m. Masda Vestergaard
	Per W.	Marianne H.
	Ib W.	Christian H.
	Jan W.	Annette H.
	Mette W.	Elsebeth H.

I Johan Vilhelm *Christian Hoffmann*, f. i Hørning 14/11 1867, død i København 1/10 1935. Cand. polyt. 1894. Juni—december 1894 assist. ingeniør ved statsbaneanlæggene ved udstikningen af Fjerritslevbanen og Viborg stations flytning. Februar—juli 1895 ingeniør hos Gunnarson, Hoffmann & Hansen ved anlæg af Kystbanen. 1895—97 ingeniør hos Hoffmann & Gunnarson ved anlæg af Svendborg—Nyborgbanen. 1897—1915 entreprenør, medindehaver af firmaerne Hoffmann, Hansen & Co. og Hoffmann & Sønner. 1915—35 medindehaver af H. Hoffmann & Sønner. Ridder af Dannebrog. G. 12/5 1899 med Anna Ernestine Meta Nielsen, f. i Varde 20/2 1874, død i København 18/12 1933.

3 børn.

II 1. Maren Kathrine Johanne *Elise Hoffmann*, f. i Åkirkeby 16/8 1900. Efter endt skolegang i 1916 huslig uddannelse, i 1924 kursus på Mariaforbundets husholdningsskole, i 1928 og 1938 ophold i Frankrig.

II 2. Marenjohanne (Pinusse) Hoffmann, f. i Odder 12/8 1903, musikundervisning i violin hos violinistinden Ella Faber og kgl. hof-violinistinde Gunna Breuning-Storm, gennem flere år medlem af Gunna Breuning-Storms kammerorkester »Euphrozyne«. G. 1/8 1930 med Peter Windfeld, f. i Hjerting 6/6 1900, student fra Esbjerg 1918, cand. med. 1926, reservelæge i søværnet i 1926, på amtssygehuset i Herning 1927—28, turnustjeneste på Rigshospitalet 1928—29, fri-

villig assistent ved universitetets patolog-anatom. institut 1929—30, klinisk assistent på Rigshospitalet 1930—32, 2. reservekirurg smsteds 1932—35, dr. med. 1933, assistent på Finseninstituttet 1935—36, 1. reservekirurg på Rigshospitalet 1936—41, kst. chef for Rigshospitalets kirurgiske poliklinik 1941—42, assisterende læge i direktoratet for ulykkesforsikringen 1942—44, reservelæge ved Ortopædisk hospital i København 1943—46, ass. læge i invalideforsikringsretten 1944—46, overkirurg smsteds i 1946, overkirurg ved Stats-hospitalet i Sønderborg fra 1946, specialistanerkendelse i kirurgi og ortopædi, konsulent i kirurgi ved invalidenævnet i Sønderborg, overlæge ved invalidenævnets bandageri i Sønderborg 1947. Har skrevet: Beitræge zur Kenntnis der postoperativen Blutveränderungen (disputats 1933) og arbejder om hjernesvulsternes histologi, om resultatet af den operative behandling af basedow og om insulinproducerende svulster i pancreas.

4 børn.

III 1. Per Windfeld, f. i København 21/6 1931, realeksamen fra Sønderborg 1948, i elektrikerlære i Sønderborg 1948.

III 2. Ib Windfeld, f. i København 28/1 1933, realeksamen fra Sønderborg 1950, gymnasieelev.

III 3. Jan Windfeld, f. i København 8/3 1938.

III 4. Mette Windfeld, f. i København 21/2 1940.

II 3. Johan Heinrich Hoffmann, f. i Fredericia 24/2 1907, student 1925, cand. polyt. 1930, ansat hos H. Hoffmann & Sønner s. å. Medindehaver 1/1 1936. Medlem af bestyrelsen for A/S H. Hoffmanns Familieplantage, A/S Hundested Kino og A/S Baltisk Kaolinindustri. Medlem af Arbejdsgiverforeningens repræsentantskab 1943. G. 8/1 1936 med Masda Vestergaard, f. i Børkop 11/9 1910, realeksamen fra Vejle 1925, på Ollerup gymnastikhøjskole s. å., huslig uddannelse med ophold i Frankrig 1930—32.

4 børn.

III 1. Marianne Hoffmann, f. i København 9/12 1936.

III 2. Christian Hoffmann, f. i København 24/10 1938.

III 3. Annette Hoffmann, f. i København 14/8 1941.

III 4. Elsebeth Hoffmann, f. i København 5/5 1946.

ANDEN LINIE

Johan Carl Vilhelm Hoffmann g. m. Andrea Bolette Hansen

1869—1926

1876—1933

Anna Emile H. g. m. Hans Aage Hansen	Kirsten H. g. m. Aage Pors	Hans Heinrich H. g. m. Meta Kirkeby Jørgensen	Inge H.
	Margrethe P. Bodil P. Anne P. Karen P.	Susanne Elise H. Birgitte H.	

I Johan Carl *Vilhelm* Hoffmann, f. i Esbjerg $8/_{11}$ 1869, død på Rigs-hospitalet $7/_{1}$ 1926. Fik en udpræget praktisk uddannelse, gik på teknisk skole i København, arbejdede under sin fader, bl. a. ved Middelgrundsfortet 1892—95, blev efterhånden leder af mindre arbejder, viste sig hurtigt i besiddelse af lederevner og blev sin faders støtte i firmaets arbejde, medindehaver af H. Hoffmann & Sønner 1898. Deltaget i arbejderne: Anholt havn 1899—1902, udvidelserne af Esbjerg havn, Darum—Vester Vedsted diget, Århus havn, Karlsgardeværket, Tangeværket m. m. Aftjent værnepligt som marinesoldat. G. $24/_{10}$ 1899 med Andrea Bolette Hansen, f. på Spangsbjerg mølle $6/_{11}$ 1876, død på Montebello $5/_{6}$ 1933. Var som 17-årig i huset i Nørre Lyndelse præstegård på Fyn, tog året efter hjem og styrede hus på Spangsbjerg mølle til sit giftermål. 5 børn.

II 1. Anna Emilie Elise Hoffmann (Bille) f. på Anholt $29/_{1}$ 1901, årskursus på frk. Langs skole, Silkeborg 1917—18, huslig uddannelse med ophold i England 1921—22, uddannelse i modepynt i København 1927—28, i Paris 1928—29, medindehaver af modesalonen Maison Gui A/S, København, 1929—35. G. $19/_{7}$ 1935 med Hans Aage Hansen, f. i Nysted $26/_{9}$ 1896, mellemskoleeksamen 1910, i manufaktur-lære 1911—15, ekspedient i Nakskov 1915—17, militærtjeneste 1917—18, 1. ste mand hos C. C. Jensen, Nakskov, 1919—22, forretningsfører hos M. Bendix A/B, Stockholm 1922—25, chef for A/B Holmbloms, Gøteborg 1925—28, afdelingschef

hos A. Fønnesbech A/S, København, 1928—33, direktør for Magasin du Nord, A/S, Odense 1933—36, indehaver af »La Robe«, Odense 1937—41, bogholder hos H. Hoffmann & Sønner fra 1941, grossistvirksomhed (import af metervarer) fra 1946.

Ingen børn.

- II 2. Kirsten Hoffmann, f. i Brabrand 1/11 1910, på Mariaforbundet 1926—27, i England 1927—28, derefter barneplejerske, elev på Frederiksberg hospital 1933—37, supplerende uddannelse smsteds 1937—38. G. 29/7 1939 med Aage Pors, f. i Silkeborg 18/10 1908, student fra Silkeborg 1927, elev på Den internationale Højskole 1927—28, cand. mag. i tysk og fransk 1934, studierejser til Tyskland og Frankrig 1931, lærer ved Københavns Sprogakademi 1934—38 og rejsefører om sommeren til Frankrig, Belgien og Italien, timelærer ved Rønne statsskole 1938, adjunkt smsteds 1940.

4 børn.

III 1. Margrethe Pors, f. i Rønne 4/9 1940.

III 2. Bodil Pors, f. i Rønne 15/3 1942.

III 3. Anne Pors, f. i Rønne 28/4 1945.

III 4. Karen Pors, f. i Rønne 12/11 1947.

- II 3. Hans Heinrich Hoffmann, f. i Vester Vedsted 1911, død smsteds 1911.

- II 4. Hans Heinrich Hoffmann, f. i Esbjerg 2/3 1914, i maskinlære på Titan, sejlet nogle år som maskinassistent, ansat hos H. Hoffmann & Sønner ved brunkulslejerne i Troldhede under krigen, vognmand i Herning fra 1946. G. 28/12 1942 med Meta Kirkeby Jørgensen, f. på Frederiksberg 25/6 1920.

2 børn.

III 1. Susanne Elise Hoffmann, f. i Herning 16/8 1945.

III 2. Birgitte Hoffmann, f. i Herning 21/7 1947.

- II 5. Inge Hoffmann, f. i Hjerding 28/7 1917, uddannet til plejerske på Brejninge 1943—46, plejerske smsteds 1946—48.

Anna Elisabeth Cathrine Hoffmann, f. i Esbjerg 16/1 1872, død på Diakonissestiftelsen 18/10 1926. Lærte efter sin konfirmation husholdning på Danmark, var et halvt år i Varde for at lære at sy og et år på Drennerupgård ved Vamdrup.

»Anna Hoffmann blev født 16/1 1872 i Esbjerg som den tredje i rækken af den store søskendeflok. Hun var den eneste, der forblev ugift og på nær et årstid i sin pure ungdom blev hun hos sine forældre som deres store hjælp og støtte gennem årene.

Anna var hjemmets gode fe ved sit milde, kærlige væsen, men blev i virkeligheden ikke vurderet højt nok, mens hun levede. Egentlig fik hun ikke lov til at leve sit eget liv, men ofrede sig for de krav, som hjemmet og den store søskendeflok stillede til hende. Men — hvor betød det meget, at Anna var der. Når vi, som dengang var unge, kom rejsende, ja, så var der umiddelbar glæde på begge sider; men når de første hilsener var overstået, så var det Anna, vi søgte og helst for at få en passiar på tomandshånd. Hun kunne djærvt og ligetil sige os de sandheder, som ingen behøver at føle sig for stor til at lytte til. Hun kunne fortælle små, humoristiske træk om papa og mama og om de små, daglige oplevelser, som dels gav os en hjertelig latter og dels lod os føle, hvor nøje forbundet med det gamle hjem vi var, stod vi end selv midt i vort eget hjem med vor egen børneflok.

At Anna også nåede uden for sin egen kreds med sit vennesele sind, kunne der nævnes mange eksempler på, og et karaktertræk, der var så åbenbart og så beundringsværdigt, var dette, at hvad enten hun talte med landets statsminister (I. C. Christensen), med en højtstående gejstlig (Skovgård-Petersen) eller med et hvilket som helst andet menneske, var hun altid naturlig og ægte, så helt sig selv.

Hun ville så gerne have levet lidt længere, haft nogle år helt uden pligter; men det skulle ikke være sådan. Da hun var gået bort, følte det af os alle — tror jeg at turde sige — at der var blevet en tom plads, som ikke lod sig udfylde.◀

H. H.

TREDIE LINIE

Clara Ernsta Maria Hoffmann g. m. Carl Christian Varming

1861—1946

Johan L. V.	Agnete V.	Doris E. V.	Elise K. V.	Esther V.	Kjeld H. V.	Edel V.	Asger H. V.	Troels K. V.
g. m.			g. m.	g. m.	g. m.	g. m.	g. m.	g. m.
Grete	Jens Chr. V.		Julius G.	Jakob	Gudrun C H.	Mogens	Rigmor	Nina M.
Middelboe			Paludan	Nielsen	Jantzen	Koch	Krarup- Hansen	Jantzen
Ole V.			Charlotte P.	Anna E. N. V.	Svend V.	Hanne K.		Jette V.
Agnete V.			Bodil P.	1927—34	Ea V.	Søren K.	Helle V.	Peter V.
Hans V. V.				Hans J. N. V.		Mogens S. K.	Gudrun B. V.	Troels V.
Erik V.				1928—34			Niels B. V.	Christian V.
				Birte M. N. V.				
				Ingrid M. N. V.				
				Gertrud J. N.				

I Clara Ernsta Maria Hoffmann, f. på Damsmark 10/5 1874, lærte husholdning på Damsmark og var i 1891 8 måneder i Berlin hos Gretchen og Konrad Hoffmann. G. 12/6 1894 med Carl Christian Varming, f. i Øster Alling ved Randers 5/3 1861, død i Roskilde 24/11 1946. Student fra Haderslev lærde skole i København 1878, teologisk embeds-eksamen 1885, adjunkt ved Herlufsholm skole 1886—90, kapellan i Haslund og Ølst 1890—91, sognepræst i Guldager 1891—98 og i Ørsted og Dastrup 1898—1931, provst i Ramsø-Tune herreder fra 1922, formand for Ørsted og Dastrup menighedsråd fra de blev oprettet i 1903, først som født formand og senere som valgt. Ridder af Dannebrog 1927, har udgivet »En Mindebog« 1938 om sine svigerforældre, Elise og Johan Heinrich Hoffmann.

Mødte som student Laub, blev straks grebet af begejstring for hans melodier og indførte dem i Guldager, Ørsted og Dastrup kirker. Begyndte med at indøve dem ved sangtæner i ungdomsforeningen i præstegården og gik så over til at bruge dem i kirken. Har mange gange deltaget i pennefejder i aviserne om Laubs melodier.

9 børn.

II 1. Johan Ludvig Varming, f. i Guldager 3/10 1895, student fra Metropolitan-skolen 1913, teologisk embeds-eksamen 1921, hjælpelærer ved blindeinstituttet i København 1920, konstitueret som lærer 1923 og fast ansat smsteds 1926, konstitueret skolebestyrer ved den Kellerske anstalt, Brejninge 1930, fast ansat smsteds 1931. Årskursus ved Statens Lærerhøjskole i historie og religionshistorie 1922—23, studierejser i England og Sverige, redaktør af »Nordisk tidsskrift for åndssvageforsorg« fra 1937. G. 23/3 1928 med Grete Middelboe, f. i København 15/11 1900, uddannet som børnehavelærerinde 1919, ansat som leder af Zion sogns menighedsbørnehave 1920.

4 børn.

III 1. Ole Varming, f. på Frederiksberg 24/3 1929, student fra Fredericia 1948, på Askov højskole vinteren 1948—49, på Jonstrup statsseminarium 1949.

III 2. Agnete Varming, f. i Vejle 16/10 1931, realeksamen fra Fredericia 1948, huslig hjemme 1948—49, husholdningselev på Seritslevgård v. Horsens 1949—50.

III 3. Hans Viggo Varming, f. i Vejle 24/11 1934.

III 4. Erik Varming, f. i Vejle 26/7 1942.

II 2. Agnete Varming, f. i Guldager $23\frac{1}{2}$ 1897, 5 års uddannelse ved Kunstakademiet, elev af professor Joakim Skovgaard, var dennes medarbejder ved udsmykningen af Lunds domkirke i årene 1925—27 og har desuden efter Joakim Skovgaards kartonner udført arbejderne: Eva mosaikken; Afrodite og Adonis, Aktæon og hunden, og Theseus og Minotaurus til Kunstindustrimuseet. Andre arbejder: kopi af Ole Rømers portræt til politigården i København, samt et mosaikgulv smsteds, to mosaikker til mausoleum på Søllerød kirkegård, udsmykningen af Tølløse kirke og Vestre kapel på kirkegården i Århus, kopier efter kalkmalerier i danske kirker til Nationalmuseet og Frederiksborg og billeder, portrætter og landskaber. Udstiller på Charlottenborg fra 1921, har haft flere separatudstillinger. Tagea Brandts legat i 1949.

I barn.

III 1. Jens Christian Varming, f. i København $10\frac{1}{4}$ 1932, elev i gymnasiet på Efterslægtsselskabets skole.

11 3. Doris Elise Varming, f. i Ørsted $24\frac{1}{10}$ 1898, student fra Roskilde 1917, filosofikum 1918, ansat i undervisningsministeriet 1919—23, privatlærerinde på Gunderslevholm 1923—26, i Valparaiso 1926—28, gav privatundervisning derovre og var ansat i det danske general-konsulat, styrede hus i Ørsted præstegård 1928—30, assistent ved Nationalmuseet fra 1931.

II 4. Elise Katrine (Lidden) Varming, f. i Ørsted $1\frac{1}{5}$ 1900, real-eksamen fra Roskilde 1917, huslig uddannelse 1917—23, uddannelse som sygeplejerske 1923—28, privatsygeplejerske 1928—31, hjemmesygeplejerske i Borup 1931—34, skolesygeplejerske på Herlufsholm 1934—36. G. $4\frac{1}{4}$ 1936 med Julius Gustav Paludan, f. i Årup ved Hjørring $17\frac{1}{3}$ 1882, student fra Ålborg 1900, cand. med. & chir. 1909, reservelæge ved Skørping sanatorium 1909—10, kandidat og senere reservelæge på Hjørring sygehus 1910, praktiserende læge i Hjørring 1910—19, reservelæge ved Vejlefjord sanatorium 1919—20 og ved Silkeborg sanatorium 1920—22, kandidat ved Århus kommunehospital 1923, specialist i lungetuberkulose 1921, praktiserende læge i Århus 1923—39, i Grejs 1939—41 og i Ålborg fra 1941. Studierejser til Bruxelles 1922 og London 1923.

2 børn.

III 1. Charlotte Paludan, f. i Århus $20\frac{1}{4}$ 1937.

III 2. Bodil Paludan, f. Århus $31\frac{1}{8}$ 1938.

- II 5. Esther Varming, f. i Ørsted $5/4$ 1902, huslig uddannelse i Ørsted præstegård 1916—19, på Cypressegård 1919—20, Mariaforbundets husholdningskursus 1921—22, husjomfru på Pederstrup avlsgård 1922—23, i København 1923—24 og i Ørsted præstegård 1924—26. G. $22/1$ 1926 med Jakob Nielsen, f. i Valløby $21/11$ 1890, præliminæreksamen fra Køge 1907, i maskinlære på Maglekilde maskinfabrik, Roskilde 1907—11, cand. polyt 1917, ansat på flydedokken i København 1917—19, cheffingeniør på flydedokken i Valparaiso 1919—35, ansat på Maglekilde maskinfabrik, Roskilde, fra 1937. 5 børn.
- III 1. Anna Elise Nielsen Varming, f. i Valparaiso $17/1$ 1927, død smsteds $12/8$ 1934.
- III 2. Hans Jakob Nielsen Varming, f. i Valparaiso $1/5$ 1928, død smsteds $6/8$ 1934.
- III 3. Birte Margrete Nielsen Varming, f. i Valparaiso $12/6$ 1929, mellemskoleeksamen fra Roskilde 1945, huslig uddannelse med ophold i Sverige 1945—48, i England 1948—49, på skolen for beskæftigelses-terapeuter 1949.
- III 4. Ingrid Marie Nielsen Varming, f. i Valparaiso $13/5$ 1933, realeksamen fra Roskilde 1950.
- III 5. Gertrud Jakob Nielsen, f. i Roskilde $14/10$ 1940.
- II 6. Kjeld Hoffmann Varming, f. i Ørsted $19/12$ 1903, realeksamen fra Roskilde 1920, landvæsenselev på Cypressegård 1920—21, på Pedersholm, Oppesundby 1921—22, på Holmegård ved Næstved 1922—24, Lyngby Landboskole 1925—26, bestyrer af præstegårdsjorden i Ørsted 1926—27 og forpagter af samme 1927—30, forkarl på Lekkende avlsgård 1932, underforvalter på Juellund 1932—33, forvalter på Giesegård 1933—36, ejer af Orupgård ved Fakse 1936. Formand for I/S Orup Vandværk, for konservativ vælgerforening i Roholte sogn, og for det kommunale beskæftigelsesudvalg og hjemmевærnsforeningen, Landboforeningens repræsentant i 3-mandsudvalget. G. $9/10$ 1942 med Gudrun Clara Hildur Jantzen, f. i København $13/8$ 1907, studentereksamen fra Ordrup 1925, ophold i Frankrig 1925—26, været på Mariaforbundet, ophold i England, korrespondenteksamen, ansat på sagførerkontor. 2 børn.
- III 1. Svend Varming, f. i Orup $19/9$ 1943.

- III 2. Ea Varming, f. i Orup 21/3 1947.
- II 7. Edel (Ea) Varming, f. i Ørsted 19/10 1905, student fra Roskilde 1924, uddannet som væverske hos Gerda Henning, fik i 1935 det »Hirschsprungeske legat« sammen med sin mand, studierejser 1935 og 1937 til Tyskland, Østrig, Tjekkoslaviet, Holland, Belgien, Frankrig, Schweiz og Italien. Udstillet tæpper gennem Selskabet til Håndarbejdets Fremme i Stockholm, Amsterdam, Paris, Bruxelles og Oslo, udført broderier og tæpper til Kunstindustrimuseet. G. 10/6 1927 med arkitekt Mogens Koch, f. på Frederiksberg 2/3 1898, student 1916, filosofikum 1917, afgang fra Kunstakademiet 1925, assistent ved tegneundervisningen på Veterinær- og Landbohøjskolen 1934—44, docent ved Kunstakademiet 1940, professor i bygningskunst 1950. Kunstnerisk leder af »Selskabet for kirkelig kunst« 1939—46 og for udstillingen af dansk kunstindustri i Stockholm 1942. Medlem af det særlige kirkesyn for Kallundborg kirke og rundkirkerne på Bornholm, arkitekt for Roskilde domkirke og Sct. Jørgensbjerg kirke i Roskilde 1950, Eckersbergmedaljen 1938 for restaurering af et af C. F. Hansen opført hus i Altona, udgivet: Moderne dansk kunsthåndværk 1948. Udenlandsk orden: S. V. 3¹.
3 børn.
- III 1. Hanne Koch, f. i København 2/4 1929, student fra Nørre Gymnasium 1947, ansat i Bikuben 1947—48, huslig stilling i Paris 1948—49, begyndt uddannelse som indendørsarkitekt 1949.
- III 2. Søren Koch, f. i København 12/6 1932, gymnasieelev.
- III 3. Mogens Svend Koch, f. i København 29/1 1943.
- II 8. Asger Hoffmann Varming, f. i Ørsted 28/8 1910, student fra Roskilde 1929, teologisk embedseksamen 1936, ansat på Rigshospitalets kordegnkontor 1936, lærer ved Barfoeds mindeskole og Vajsenhuset 1936—37, lærer ved »Samfundet og hjemmet for vanføre« 1937—45, hjælpepræst ved Sct. Jørgensbjerg kirke i Roskilde 1945, kaldskapellan ved samme 1947, hospitalspræst på Sct. Hans hospital 1945. Efter studietiden medarbejder på Kristelig studentersettlement i Saxogade, deltog i forskellige socialfilantropiske kursus og kom ind i ledelsen af institutionen, fra 1945 i hovedbestyrelsen. Deltog i studietiden som assistent i en videnskabelig ekspedition til Grækenland, Ægypten og Palæstina. Har skrevet kronikker og lignende bidrag til forskellige blade. G. 15/10 1938 med Rigmor Kra-

rup-Hansen, f. i Vejerslev 12/6 1909, realeksamen fra Århus 1927, prøve i orgelspil 1927, organistvikar 1927—29, afgangseksamen fra Det jyske musikkonservatorium 1930, debutkoncert i København 1930, studieophold i London, solist ved radiokoncert, underviser i klaverspil.

3 børn.

III 1. Helle Varming, f. i København 13/1 1940.

III 2. Gudrun Britta Varming, f. i København 10/5 1942.

III 3. Niels Bo Varming, f. i Roskilde 29/5 1945.

II 9. Troels Kristian Varming, f. i Ørsted 12/8 1913, student fra Roskilde 1930, cand. med. 1938, turnus på Gentofte amtssygehus 1938—39, kandidat på Sct. Hans hospital 1939—40, kandidat på Faksinge sanatorium og Dr. Louises børnehospital, vikar på Radiumstationen og kandidat på Rud. Berghs hospital i 1940, kandidat på Finsensinstituttet 1941, på Diakonissestiftelsen 1941—42 og på Finsensinstituttet 1942—43, assistent smsteds 1943—45, kandidat på Militærhospitalet 1945—46, reservelæge smsteds 1946—48, assistent ved Kommunehospitalet 1948—49, praksis i København fra 1947. Af-tjente sin værnepligt under studiet som underlæge i søværnet, gen-indkaldt i 1940 og 1943. Har offentliggjort et par mindre arbejder i Nordisk Medicin og Acta dermatovenerologica. G. 13/7 1937 med Nina Marie Jantzen, f. 23/10 1909.

4 børn.

III 1. Jette Varming, f. i København 28/12 1938.

III 2. Peter Varming, f. i København 7/1 1940.

III 3. Troels Varming, f. på Frederiksberg 31/7 1942.

III 4. Christian Varming, f. på Frederiksberg 3/3 1947.

FJERDE LINIE

Carl Bernhard Hoffmann g. m. Ida Henriette Henriksen

1876—1941

1881—1946

Ellen F. E. H. g. m. Eske E. Eskesen	Chr. Bernhard H. g. m. Ellen Clausen	Ernst Vilh. H. g. m. Esther Hansen	Poul H. g. m. Else Offenberg	Carl H. 1913—1947 g. m. Ella Mathiasen	Sven H. g. m. Annie A Thostrup
Carl Christian E. Erik Eske E.	Johan Preben H. Carl Jørgen H.	Annelise H. Hanne H.	Finn H.	Niels H.	Erik H. Lisbeth H.

I. Carl Bernhard Hoffmann, f. på Damsmark 6/4 1876, død i Esbjerg 22/1 1941. Praktisk uddannelse hos J. Poulsen, Esbjerg (senere Jensen & Olsen) og Borch & Henriksen i København, eksamen fra Københavns maskin- og elektroteknikum 1901, arbejdede i København og Berlin 1901—03, indehaver af Carl B. Hoffmanns maskinfabrik, jern- og metalstøberi, Esbjerg fra 1903. Medlem af Håndværker- og Industriforeningens bestyrelse 1907—39, æresmedlem fra 1939, medlem af Esbjergs første erhvervsråd, bestyrelsesmedlem i foreningen »Jern«, Esbjerg og medlem af repræsentantskabet for Varde bank, formand for Hoffmanns familieplantage. G. 25/9 1903 med Ida Henriette Henriksen, f. i København 30/7 1881, død i Esbjerg 12/12 1946. Pigeskoleeksamen fra frk. Kruses skole, afgangseksamen fra musikkonservatoriet, har givet flere koncerter, haft musikelever og været akkompagnetrice.

Kom allerede fra 10-års alderen gennem flere år på Damsmark i sommerferierne, og Carl B. boede i hendes hjem, medens han arbejdede hos faderen og kom derved med til hendes konfirmation.

6 børn.

II 1. Ellen Frederikke Elise Hoffmann, f. i Esbjerg 17/1 1905, huslig uddannelse, på frk. Langs skole, Silkeborg, 1919—20. G. 11/10 1927 med Eske Einer Eskesen, f. i Grimstrup 5/2 1903, realeksamen fra Esbjerg 1919, i banklære 1919—22, kasserer i Andelsbanken i Esbjerg 1922—25, bogholder i Esbjerg bank 1925—42, direktør for galvaniseringsanstalten i Esbjerg fra 1943, ejer af fabrikken: Ormslev kvartsværk 1948.

2 børn.

III 1. Carl Christian Eskesen, f. i Esbjerg 25/9 1936.

III 2. Erik Eske Eskesen, f. i Esbjerg 31/3 1942.

II 2. Christian Bernhard Hoffmann, f. i Esbjerg 15/4 1907, student fra Esbjerg 1926, eksam. polyt. 1929, uddannet og beskæftiget i jern- og stålbranchen i Esbjerg og Haderslev 1930—42, handelsskoleeksamen 1933, administrerende direktør i Carl B. Hoffmann A/S 1942—48, medindehaver af C. B. H. stålvinduefabrik fra 1948. Formand for jernindustriens sammenslutning i Esbjerg, medlem af erhvervsrådet, næstformand i Arbejdsgiverforeningen, sekretær i Handelsstandsforeningen og kasserer i Håndværker- og Industriforeningen. G. 4/9 1936 med Ellen Clausen, f. i Esbjerg 2/2 1908, handels-

skoleeksamen 1924, ansat hos A. E. D. Bruhn, Esbjerg 1924—31 og hos Ford Motor Company A/S 1931—36.

2 børn.

III 1. Johan Preben Hoffmann, f. i Esbjerg $21/6$ 1937.

III 2. Carl Jørgen Hoffmann, f. i Esbjerg $16/12$ 1944.

II 3. Ernst Vilhelm Hoffmann, f. i Esbjerg $5/6$ 1908, mellemskoleeksamen 1924, i maskinlære 1924—28, maskinisteksamen 1928, den udvidede maskinisteksamen 1929, kursus i elektrisk svejsning samme år, ingeniør fra Københavns maskinteknikum 1933, ingeniør hos Carl B. Hoffmann 1933—41, meddirektør hos Carl B. Hoffmann A/S 1941—48, enedirektør fra 1948. G. $5/5$ 1937 med Esther Hansen, f. i Helsingør $30/1$ 1908, handelsskoleeksamen 1928, ansat i forretning 1928—31, på Testrup sygeplejeforskole 1931, elev på Esbjerg sygehus 1932—35, vikarassistent smsteds 1935—37.

2 børn.

III 1. Annelise Hoffmann, f. i Esbjerg $18/12$ 1938.

III 2. Hanne Hoffmann, f. i Esbjerg $8/6$ 1941.

II 4. Poul Hoffmann, f. i Esbjerg $26/6$ 1909, realeksamen 1925, i maskinlære 1925—29, maskinisteksaminerne 1930 og 1931, militærtjeneste som maskinist i søværnet 1930, elektroinstallatørexamen 1932, maskinassistent hos rederiet A. P. Møller 1932—33 og hos D.F.D.S. 1933—34, ansat på Carl B. Hoffmanns maskinfabrik 1934—42, fra 1937 som salgschef, samme stilling hos Hans Knudsen, jern- & stålforretning A/S 1942—46, maskinmester på Grimstrup andels kartoffelmelsfabrik 1942—46, igen salgschef hos Hans Knudsen fra 1946, medindehaver og salgsleder af C. B. H. stålvinduefabrik, Esbjerg fra 1948. G. $9/11$ 1935 med Else Offenbergs, f. i Bramminge $28/11$ 1908, mellemskoleeksamen 1924, i forretning i Esbjerg 1924—35.

1 barn.

III 1. Finn Hoffmann, f. i København $23/9$ 1937.

II 5. Carl Hoffmann, f. i Esbjerg $28/2$ 1913, død smsteds $28/11$ 1947. I bagerlære 1927—31, sejlede som bager i to år, derefter i maskinlære og til sidst lagerforvalter på Carl B. Hoffmanns maskinfabrik. G. $31/8$ 1941 med Ella Mathiasen, f. i Esbjerg $28/1$ 1918. Ægteskabet opløst 1946.

1 barn.

III 1. Niels Hoffmann, f. i Esbjerg 16/3 1942.

II 6. Sven Hoffmann, f. i Esbjerg 17/3 1914, student fra Esbjerg 1933, cand. med. 1941, turnuskandidat i Frederikshavn 1941—42, smsteds skolelæge 1942 og praktiserende læge 1943, fængselslæge ved straffelejren på Kragsskovhede, læge ved erhvervsvejledning og ved Dansk Dampskibsrederiforening 1947. Militærtjeneste som underlæge i 1928 og reservelæge i 1943. G. 26/7 1941 med *Annie Amalie Thostrup*, f. i Viby 4/7 1913, realeksamen fra Grenå 1930, uddannet som barneplejerske, færdig 1933, privat barneplejerske i 4 år, deraf 11/2 år i Reykjavik, elev på Esbjerg sygehus 1938—41.

2 børn.

III 1. Erik Hoffmann, f. i Frederikshavn 21/5 1942.

III 2. Lisbeth Hoffmann, f. i Frederikshavn 14/4 1945.

FEMTE LINIE

Heinrich Ernst Hoffmann g. m. Hilma Hansen
1878—1923

Asta H. 1911—19	August Chr. H. g. m. Ellen Agnete Hansen	Hertha H. g. m. Svend Aage Bojsen	Eva Elisab. H. g. m. Hans Peter Matzow	Hilma Inga H. g. m. Joh. Johannsen	Annelise H.	Heinrich E. H.
	Henning H. Claus H. Ole C. H.		Dag M. Ellen M. M.	Peter J. Tom J.		

I Heinrich Ernst Hoffmann, f. på Damsmark $23/5$ 1878, død på Louisehøj $6/8$ 1923. Uddannet ved landvæsenet dels på Damsmark og dels hos Konrad Hoffmann på Topdrup (nu Tågerup) ved Sommersted, været på Nørre Nissum højskole og Ladelund landbrugsskole, aftjent sin værnepligt som artillerist. Forvalter på Damsmark i nogle år og derefter ejer af Damsmark fra 1907—1912 og af Louisehøj fra 1912, medlem af menighedsrådet i Øster Ulslev. G. $29/5$ 1910 med Hilma Hansen, f. i Odder $26/3$ 1889, var i huset hos ingeniør Chr. Hoffmann i Odder og passede børnene, lærte husholdning i Århus og kom tilbage til ingeniør Hoffmanns i Fredericia og på Vejrupgård ved Odense. Drev selv Louisehøj videre efter sin mands død.

7 børn.

II 1. Asta Hoffmann, f. på Dammark $9/3$ 1911, død på Louisehøj $9/11$ 1919.

II 2. August Christian Hoffmann, f. på Louisehøj $20/1$ 1913, landvæsenselev på Louisehøj 1927—28, på Skovgård 1928—29, på Hasager pr. Maribo 1929—30, på Engholm pr. Frøslev 1930—31, forvalter på Louisehøj 1931—46, ejer af Gammelhøj, pr. Øster Ulslev 1937. G. $10/5$ 1938 med Ellen Agnete Hansen, f. i Viborg $25/4$ 1915, realeksamen fra Nysted, huslig uddannelse.

3 børn.

III 1. Henning Hoffmann, f. på Louisehøj $14/3$ 1939.

III 2. Claus Hoffmann, f. på Louisehøj $4/4$ 1942.

III 3. Ole Christian Hoffmann, f. på Gammelhøj $5/1$ 1945.

II 3. Hertha Hoffmann, f. på Louisehøj $17/10$ 1914, mellemskoleeksamen fra Saxkøbing, huslig uddannelse med ophold i England. G. $23/5$ 1942 med Svend Aage Bojsen, f. i Hylke ved Skanderborg $17/7$ 1905, realeksamen fra Silkeborg, uddannelse på andelssvinelagterierne, 2 års ophold i England, artillerist 1926, løst grossererborgerskab 1934, exportforretning 1934—40, en gros forretning i kødbyen 1940—46, eksportforretning med danske varer i Belgien fra 1946.

Ingen børn.

II 4. Eva Elisabeth Hoffmann, f. på Louisehøj $19/7$ 1916, realeksamen fra Saxkøbing 1932, huslig uddannelse 1932—33, handelskursus 1933—34, på kontor 1934—39, elev på Frederiksberg hospital 1939—43, sygeplejerske smsteds 1944—45 og i Kirkenes ved Fredsven-

nernes hjælpearbejde 1945—46. G. $1/2$ 1946 med Hans Peter Matzow, f. i Trondhjem $1/8$ 1914, student smsteds 1933, arkitekteksamen fra Norges tekniske Højskole i Trondhjem 1938, ansat på forskellige arkitektkontorer, deltog i felttoget mod tyskerne i 1940, distriktsarkitekt i Sør-Varanger ved genopbygningen i Nordnorge 1945—47, selvstændig arkitekt i Kristianssand 1947, distriktsarkitekt smsteds 1948.

2 børn.

III 1. Dag Matzow, f. på Louisehøj $25/1$ 1947.

III 2. Ellen Marie Matzow, f. i Kristianssand $1/6$ 1950.

II 5. Hilma Inga Hoffmann, f. på Louisehøj $16/12$ 1917, huslig på Louisehøj 1932—34, husjomfru på Valnæs i 1934, i København 1934—36, klinikfrøken 1936—41 med ophold i Sverige i 1939. G. $30/7$ 1941 med Johannes Johannsen, f. i Vejlbæk $14/3$ 1914, i slagterlære 1928—32, arbejdede som svend 1932—34, soldat 1934—35, arbejdede igen som svend 1935—38, egen slagter- og skibsprovianteringsforretning i København fra 1938.

2 børn.

III 1. Peter Johannsen, f. i København $14/10$ 1942.

III 2. Tom Johannsen, f. i København $23/9$ 1947.

II 6. Annelise Hoffmann, f. på Louisehøj $16/2$ 1920, mellemskoleeksamen fra Nysted 1935, huslig uddannelse, sygeplejeelev 1941—42, kursus i laboratoriearbejde i 1942, lægesekretær 1942—46, ansat ved den amerikanske besættelsesmagt i Tyskland 1946—50, ved cencuren i Offenbach am Main 1946—47, som sekretær i »European Exchange System« i Bad Manheim 1947—48 og i Ansbach 1948—49 og chef for omstillingsbordet på slottet i Nürnberg, hvor Nürnbergerprocessen havde fundet sted, 1949—50, lægesekretær på Rudolph Bergs hospital fra 1950.

II 7. Heinrich Ernst Hoffmann, f. på Louisehøj $15/9$ 1922, realeksamen fra Nysted 1938, student fra Nykøbing 1941, Danmarks tekniske Højskoles forberedelseskursus 1941—42, landvæsenselev på Louisehøj 1942—43, på Højbygård 1943—44, på Gisselfeld 1944—45, ladefoged på Skjoldnæsholm 1945—46, forvalter på Louisehøj fra 1946.

August Peter Leth Hoffmann, f. på Damsmark 1/8 1880, uddannet som tømrer i Esbjerg, arbejdet som tømrersvend i Esbjerg og Oddesund, været på Teknisk skole, København og Haslev håndværkerskole, militærtjeneste ved artilleriet i 1901. Medindehaver af H. Hoffmann & Sønner 1910. G. 30/3 1916 med Ingeborg Nielsen, f. i Odense 30/3 1894.

Ingen børn.

SJETTE LINIE

Julie Elise Hoffmann g. m. Gunner Skafte Dornonville de la Cour
1882—1943

Bent H. D. de la C.

g. m.

Merete Travis

Lily S. D. de la C.

g. m.

Esbjen Juel Christensen

Lars Ulrik H. D. de la C.

g. m.

Gunvor H. Tyge

Carsten Juel C.

- I Julie Elise Hoffmann, f. på Damsmark 22/7 1882, død på Lukasstiftelsen i København 27/2 1943. Lærte efter sin konfirmation husholdning og mejeri på Damsmark, var derefter i huset dels hos sin svoger, pastor Varming og dels hos pastor Skovgaard Petersen, Mårum. Rejste til London 1903 og lærte sygepleje i et årstid, tog lægeeksamen 1913 efter studium i Glasgow og Edinburgh, reservelæge ved Sundby hospital i København og Esbjerg sygehus 1913—15, udsendt 1915 af D.M.S. som læge ved dets hospital i Tirakailur, blev syg og rejste hjem til Danmark 1919. Kom samme år efter et ophold på Vejlefjord sanatorium til Cypressegård som husbestyrerinde for sin svoger, proprietær Gunner la Cour, med hvem hun blev gift 18/1 1920. (Om denne og hans første ægteskab med en søster til Elise Hoffmann, se side 40.

Følgende mindeord er skrevet af hendes mand:

»Hun var elsket og afholdt af alle både i og uden for hjemmet. På grund af sine rige evner, varme hjerte og gudhengivne sind evnede hun at vinde alles fortrolighed og stå dem bi med råd og dåd, så hun dannede det vægtige midtpunkt i hjemmets kreds. Efter hendes død blev der en tom plads på Cypressegård, som ingen kan fylde; men hendes rige personlighed vil leve videre i mindet, som for den, der kendte hende, viser opad til Guds kærligheds rige. Velsignet være hendes minde.«
3 børn.

- II 1. Bent Hoffmann Doenonville de la Cour, f. på Cypressegård 20/8 1921, realeksamen fra Saxkøbing 1937, landvæsenselev på Cypressegård 1937—39, på Idagård v. Slagelse 1939—40 og på Fuglsang v. Nykøbing F. 1940—41, elev på Niels Bukhs gymnastikhøjskole vin-

teren 1941—42, rekrut ved garden 1942—43, på kornetskolen i 1943 til 29. august, hjemsendt oktober 1943, forvalter på Cypressegård 1943—44. Gik »under jorden« i 1944 og deltog i frihedsbevægelsen i København til kapitulationen som leder af en militærgruppe, indkaldt som kornet 1945, sekondløjtnant 1946, forvalter på Holmegård ved Nakskov 1946—47 og på Cypressegård 1947—50, ejer af en gård i Avnede ved Nakskov 1950. G. $\frac{3}{5}$ 1947 med Merete Travis, f. i Køge $\frac{29}{4}$ 1922, realeksamen fra Køge 1938, studentereksamen fra Haslev 1941, kursus i stenografi og maskinskrivning på handelshøjskolen i København 1941—42, kursus på den Suhrske Husmoderskole i 1942, ansat på centraltuberkulosestationen 1942—46, lærte husholdning på Cypressegård 1946—47.

Ingen børn.

- II 2. Lily Siromani Dornonville de la Cour, f. i Maribo $\frac{12}{3}$ 1923, realeksamen fra Saxkøbing 1938, ved husvæsen 1938—40, delingsføreruddannelse på Ollerup gymnastikhøjskole i 1940, uddannet ved hønseri i Eskildstrup 1941—42 og i Snekkersten sommeren 1942, handelsskoleeksamen i København 1943, husbestyrerinde på Cypressegård 1944—47 med ophold i Paris 1946. G. $\frac{5}{6}$ 1947 med Esben Juel Christensen, f. i Guldborg $\frac{27}{1}$ 1920, gartneruddannet med frugtavl som speciale, ejer af frugtplantage i Soesmarke, pr. Guldborg 1947.

1 barn.

III Carsten Juel Christensen, f. i Nykøbing F. $\frac{8}{11}$ 1948.

- II Lars Ulrik Hoffmann Dornonville de la Cour, f. i Maribo $\frac{23}{6}$ 1925, lærte landvæsen på Cypressegård 1939—41, elev på ordblindeinstituttet i København 1941—42, hjemme igen på Cypressegård 1942—43 med et 3 mdr.s ophold på hestestutteriet Ny Toftegård i Nordsjælland, landvæsen elev på Fuglsang ved Nykøbing F. 1943—44, elev på Niels Bukhs gymnastikhøjskole 1944—45, stuttermester på Bregentved sommeren 1945, aftjente sin værnepligt ved Livgarden 1945—46, på Cypressegård vinteren 1946—47, emigrerede 1. april 1947 til U.S.A. Begyndte som staldkarl ved »Village Farm«, et stutteri i Pennsylvania med over 200 fuldblodsheste, blev en måned efter formand smsteds til september 1948, kørte da i sin egen bil tværs gennem staterne til California, havde derefter job ved forskellige stutterier, indmeldte sig juli 1949 ved et college i Los Angeles, men rejste i november til Danmark, dels for at besøge sin familie, dels for

at få foretaget en mindre halsoperation (rejsen hjem ville ikke være væsentlig dyrere end et hospitalsophold derovre), forlovede sig i december måned, giftede sig i januar 50, bryllupsrejse til Norge og rejste derfra 10. januar tilbage til staterne. Blev efter sin tilbagekomst avlsleder ved hestestutteriet »Rosecroft Stock Farm« ved Washington D. C. i Maryland. G. 2/1 1950 med Gunvor Helene Tyge, f. i Stenlille 17/3 1927, realeksamen fra Stenlille 1943, lærte husholdning i Sækkøbing 1944—45, derefter hjemme et årstid, elev på Dronning Louises børnehospital med afsluttende eksamen som barneplejerske 1947—49, begyndte som elev ved Frøbel-Højskolen september 1949, men afbrød på grund af sit giftermål; derefter nogle måneder husmoder på Cypressegård, indtil indrejsetilladelsen til U.S.A. kom.

SYVENDE LINIE

Ernst Vilhelm Hoffmann g. m. Helene K. Forman

Ingeborg H.	Sigurd H. g. m. Tekla E. G. Lundgaard	Jørgen H. g. m. Lut Nybo Jørgensen	Ragnhild H. g. m. Kjerulf P. Hellesø	Ellen Johanne H. g. m. Holger J. Petersen	Per E. V. H. 1923—48	Bodil H.	Børge J. H.
	Ernst W. H. Marianne H.	Annette H. Elsebeth H. Ernst H. H. Migge H.	Kirsten H. Per H.	Jakob Dan P. Erik Dan P.			

I Ernst Vilhelm Hoffmann, f. på Damsmark $9/9$ 1884, i tømmerslærer 1901—05, afgangseksamen fra teknisk skole 1905, aftjente sin værnepligt som artillerist i 1906, ansat hos H. Hoffmann & Sønner 1907 og medindehaver 1910. Deltaget i arbejdet på Klampenborg væddeløbsbane, mer-gelarbejderne: Blaksmark, Strellev, Ulbjerg og Vester Tørslev og jord-arbejdet ved banegårdsterrænet i Århus m. m. Gik ud af firmaet i 1924 efter købet af Bredeshave ved Præstø, ejer af denne 1924—28 og af Skytte-gården ved Haderslev fra 1928. Genoptog i 1932 sin entreprenørvirksom-hed og gik igen ind i firmaet H. Hoffmann & Sønner. Medlem af Bjer-ning sogneråd 1933—42 og af Bjerning menighedsråd 1932—42. G. $24/6$ 1910 med Helene Kristine Hoffmann, f. i Næsborg $16/5$ 1887, i huset i Alslev præstegård 1903—04, på Ubberup højskole vinteren 1904—05, på Poul Petersens gymnastikinstitut 1905—07, lærerinde i Nykøbing F. 1907—09.

11 børn.

II 1. Ingeborg Hoffmann, f. i Varde $4/9$ 1911, realeksamen fra Præstø 1928, huslig 1928—30, lærerindeeksamen 1933, vikar på Vejstrup pighjem, i Nykøbing F. og Haderslev 1933—36, lærerinde i Hader-slev 1936—37, i Assens 1937—47 og i Gladsaxe 1947—50, vice-inspektør smsteds 1950. Faglærereksamen 1943. Formand for Dansk Kvindesamfund, Assens 1945—47, medlem af bestyrelserne for D.K.B. 1941—47, luftværnsforeningen og L.A.B.

II 2. Børge Johan Hoffmann, f. i Strelluf $1/11$ 1912, død i Århus $21/4$ 1919.

II 3. Sigrid Hoffmann, f. i Ulbjerg $29/3$ 1914, død smsteds $23/1$ 1915.

II 4. Sigurd Hoffmann, f. i Vester Tørslev $13/9$ 1915, lærte landvæsen på Skyttegården 1929—30, på Skibelund Efterskole 1930—31, land-væsenselev på Bøgeskobgård, Christiansfeld 1931—32, på Cypresse-gård 1932—33, på Holmegård v. Næstved 1933—34, ladefoged på Idagård v. Slagelse 1934—35, forvalter på Skyttegården 1936—43, forpagter af samme fra 1943, på Dalum landbrugsskole i vinteren 1938—39. G. $7/7$ 1946 med Tekla Elisabeth Grishauge Lundgård, f. i Tørslev $9/2$ 1913, huslig uddannelse 1931—34, på Kærehave husholdningsskole 1934—35, husjomfru på Englerup mølle v. Ring-sted 1935—37, på Hadsten højskole 1937—38, på Fredenslund v. Slagelse 1938—42, på Estvadgård v. Skive 1942—43, på Oxholm 1943—44, husbestyrerinde på Skyttegården 1944—45.

2 børn.

- III 1. Ernst Wilhelm Hoffmann, f. i Haderslev 25/7 1948.
- III 2. Marianne Hoffmann, f. i Haderslev 28/10 1949.
- II 5. Jørgen Hoffmann, f. i Vester Tørslev 13/9 1915, student fra Haderslev 1933, filosofikum 1934, cand. polyt 1938, militærtjeneste 1938—40, kornet 1939 og sekondløjtnant 1940, hjemsendt efter 9. april. Ansat hos H. Hoffmann & Sønner 1940 ved brunkulslejerne i Troldhede, Astrup m. fl. G. 3/2 1945 med Ingeborg (Lut) Nybo Jørgensen, f. i Kolding 28/3 1912.
4 børn.
- III 1. Annette Hoffmann, f. i København 24/4 1946.
- III 2. Elsebeth Hoffmann, f. i København 24/4 1946.
- III 3. Ernst Henrik Hoffmann, f. i København 28/2 1948.
- III 4. Migge Hoffmann, f. i København 28/2 1948.
- II 6. Ragnhild Helene Hoffmann, f. i Hobro 11/9 1917, huslig uddannelse, på Snoghøj gymnastikhøjskole 1935—36, på Borrehus husholdningsskole i 1939 og på Askov højskole 1940—41. G. 14/11 1941 med Kjerulf Petersen Hellesøe, f. i Hjerndrup ved Christiansfeld 15/8 1903, uddannet ved landvæsenet på Nygård v. Haderslev, Tågerup ved Sommersted, Sønderballe v. Åbenrå og Kathrinebjerg, Kolding, forvalter på Karlslundegård, Karlslunde. Overtog sin fødegård i Hjerndrup 1933.
2 børn.
- III 1. Kirsten Hoffmann Hellesøe, f. i Hjerndrup 3/10 1942.
- III 2. Per Hoffmann Hellesøe, f. i Haderslev 7/8 1946.
- II 7. Ellen Johanne Hoffmann, f. i Hasle 9/3 1920, realeksamen fra Haderslev 1936, huslig uddannelse 1936—41, elev på Frederiksberg hospital 1941—44, på Askov højskole vinteren 1944—45, supplerende uddannelse 1945—46, sygeplejerske ved Dansk Sundhedstjeneste i Sydslesvig 1946—47. G. 30/10 1947 med Holger Jørgensen Petersen, f. i Flensborg 3/8 1915, præliminæreksamen fra Duborg skolen 1932, student fra Sønderborg 1935, filosofikum og 2 års uddannelse som mediciner ved Københavns universitet, tog på grund af valutaforholdene medicinsk embedseksamen fra Marburg a. d. Lahn 1942, tysk dr. med. 1943. Indkaldt som soldat 30/8 1939, med i frankrigsfelttoget dec. 1939 — nov. 1940, derefter afkommanderet

til studiets afslutning, indkaldt som batallionslæge ved feltenhed på østfronten 1943—45, begyndte praksis i Flensborg 1945, ved Dansk Sundhedstjeneste smsteds 1945—47, frakendt retten til sygekassepraksis p. gr. af arbejdet inden for Dansk Sundhedstjeneste, kandidat på Sønderborg statshospital 1947, dansk jus. practicandi 1948, kandidat på Frederiksberg hospital 1948 og i Vordingborg 1948—49, 2. reservelæge i Skive 1949—50. 1. reservelæge smsteds fra 1950.
2 børn:

III 1. Jakob Dan Petersen, f. i Vordingborg 17/1 1949.

III 2. Erik Dan Petersen, f. i Skive 8/7 1950.

II 8. Lily Maria Hoffmann, f. i Åbyhøj 4/8 1921, død 28/4 1922.

II 9. Per Ernst Vilhelm Hoffmann, f. i Åbyhøj 19/4 1923, død på Frederiksberg hospital 14/9 1948. Student fra Haderslev 1941, cand. polyt. 1946, militærtjeneste ved feltartilleriet 1946—47, ansat hos H. Hoffmann & Sønner 1947.

II 10. Bodil Hoffmann, f. i Åbyhøj 23/4 1924, huslig uddannelse fra 1938 med ophold på Vojens ungdomsskole i 1940 og på Snoghøj gymnastikhøjskole 1941, lærte barnepleje 1942—43, barneplejerske 1943—45, husholdningskursus 1945, på Rødkilde sygeplejehøjskole 1946, sygeplejeelev på Helsingør sygehus 1946—49, supplerende uddannelse 1949—50, vikarassistent i Næstved 1950.

II 11. Børge Johan Hoffmann, f. på Bredeshave ved Præstø 25/12 1926, realeksamen fra Frederiksberg 1944, i kokkelære 1944—48, militærtjeneste ved infanteriet 1948—49, ungtok på Bellevue strandhotel 1949, på Glacis restaurant 1949—50.

OTTENDE LINIE

Johannes Alfred Hoffmann g. m. Eli Møller

Gunnar Joh. H.

g. m.

Gertrud Skaun

Ingeborg H.

Johannes H.

Helga Elise H.

g. m.

Erik T. Kragh

Lise K. 1945—45

Dorthe K.

Mette K.

I 1. Johannes Alfred Hoffmann, f. på Damsmark $28/2$ 1886, i maskinlære hos firmaet Jensen & Olsen, Esbjerg, og Carl B. Hoffmann, Esbjerg, på Island for Carl B. Hoffmann, ansat på Frichs fabrikker, Århus, og derfra sendt til Tyskland, medindehaver af H. Hoffmann & Sønner 1914. Deltaget i arbejderne: Darum—Vester Vedsted diget, Esbjerg havn, Stenderup mergelleje, Rydbjerg mergelleje, Varde—Grindstedbanen, Gudenåcentralen, udvidelsen af Ringsted station og overbygningen af Århus å, fra 1924 ved Århus havn. G. $14/12$ 1914 med Eli Møller, f. i Askov $18/3$ 1889, pigeskoleeksamen fra Esbjerg, huslig uddannelse og ophold på Askov højskoles vinterkursus.

2 børn.

II 1. Gunnar Johannes Hoffmann, f. i Ansager $18/9$ 1915, i tømmerslære 1933—37, rejse til Tyskland 1937, bygningskonstruktør 1938, ansat hos H. Hoffmann & Sønner fra 1938 ved arbejder i Helsingør og Århus, ved tørvemoserne ved Silkeborg og Herning og fra 1945 ved Saxkøbing. Militærtjeneste ved fodfolkspionererne 1939—40, genindkaldt i 1941 og 1945. G. $22/9$ 1941 med Gertrud Skaun, f. i Malmø $17/3$ 1913, realeksamen fra Århus 1930, studentereksamen fra Århus 1933, ansat på hotel Tannishus 1933—41 med ophold i Frankrig 1934—35 og i England 1935—36.

2 børn.

III 1. Ingeborg Hoffmann, f. i Århus $28/11$ 1942.

III 2. Johannes Hoffmann, f. i Saxkøbing $16/6$ 1946.

II 2. Helga Elise (Vips) Hoffmann, f. i Ansager 11/11 1918, realeksamen fra Århus 1936, på kontor 1937—40, uddannelse i husholdning og vævning, på Askov højskole 1941. G. 15/5 1943 med Erik Theodor Kragh, f. i Århus 28/9 1917, realeksamen fra Århus 1935, i tømmerlære 1935—39, bygmestereksamen 1940, ingeniør i bygningsteknik H. B. 1941, ansat hos H. Hoffmann & Sønner 1941—45, ved Ribe amts vejinspektorat fra 1945.

3 børn.

III 1. Lise Kragh, f. i Århus 20/3 1945, død smsteds 21/3 1945.

III 2. Dorthe Kragh, f. i Århus 15/4 1946.

III 3. Mette Kragh, f. i Århus 1/4 1949.

NIENDE LINIE

Lily Christine Hoffmann g. m. Gunner Skafte Dornonville de la Cour
1888—1919

Ruth D. de la C.
g. m.
Niels Peter
Fogtdal Petersen

Palle F. P.
Stig F. P.
Gert F. P.

Knud Asger H. D. de la C.
g. m.
Bodil Marie Søderberg

Peter D. de la C.

Else D. de la C.
g. m.
Steen Møller

Steffen S. M.

Gerda D. de la C.
g. m.
Christian Børge
Jansen

Ebbe la C. J.
Elise la C. J.
Kim la C. J.
Jan la C. J.

Elisabeth D. de la C.
g. m.
Jørgen Haarløv

I Lily Christine Hoffmann, f. på Damsmark 20/4 1888, død på Cypressegård 8/1 1919 under den spanske sygeepedemi. Præliminæreksamen fra Frederiksberg 1905, lærte husvæsen 1905—06 på Holmegård, pr. Nakskov, der ejedes af proprietær la Cour, blev forlovet med sønnen Gunner Skaftede Dornonville de la Cour og gift 8/5 1908.

Følgende mindeord er skrevet af hendes mand:

»I de godt 10 år hun fik lov at være husmoder på Cypressegård, var hun for mand og børn som for alle gårdens beboere hjemmets samlende og strålende midtpunkt, der med sit lyse, varmhjertede sind og sit sprudlende humør kastede glans over hverdag og helligdag og gjorde dem til en glæde og fest, og hun formåede som få at vinde alles kærlighed, som hun kom i berøring med, og endnu mindes hun med glæde af den ældre generation af slægten og venner her på egnen.«

Gunner Skaftede Dornonville de la Cour, f. på Havmøllen, pr. Æbeltoft 3/4 1882, præliminæreksamen fra Nakskov 1897, lærte landvæsen på Holmegård 1897—99 og på Rane Ladegård ved Æbeltoft 1899—1900, aftjente sin værnepligt som infanterist 1902, gennemgik sekondløjtnantskolen på Kronborg 1903, forvalter på Holmegård 1903—04, på Asserstrup 1904—05 og igen på Holmegård 1905—08. Udnævnt til sekondløjtnant 1904, ejer af Cypressegård 1908. Byggede dens stald- og ladebygninger op efter en brand i 1924 og dens svinestald i 1941 — ligeledes efter en brand. Mangeårig formand for Saxkøbings tennisklub, medlem af Saxkøbings sukkerroedyrkerforenings bestyrelse 1919—28, formand for L.Y.M. i Saxkøbing fra 1945.

5 børn.

II Ruth Dornonville de la Cour, f. på Cypressegård 30/3 1909, realeksamen fra Saxkøbing 1925, huslig uddannelse, i Amerika 1928—29. G. 30/12 1930 med Niels Peter Fogtdal Petersen, f. i Bramminge 3/6 1902, student fra Nykøbing F. 1921, ansat i det danske konsulat i Chicago 1923—29, sparekasseassistent i Saxkøbing, sparekassebestyrer i Nysted fra 1933, overligningskommissær fra 1940 og branddirektør for Købstædernes almindelige brandforsikring fra 1941.

3 børn.

III 1. Palle Fogtdal Petersen, f. i Saxkøbing 1/11 1931, realeksamen fra Nysted 1947, i boghandlerlære i Saxkøbing fra 1947.

III 2. Stig Fogtdal Petersen, f. i Nysted 25/5 1935.

III 3. Gert Fogtdal Petersen, f. i Nysted 3/7 1938.

II 2. Knud Asger Hoffmann Dornonville de la Cour, f. på Cypressegård 25/8 1910, student fra Nykøbing 1928, filosofikum 1929, cand. polyt. 1934, ansat ved Københavns sporveje 1934, trafikinspektør smsteds 1946, afdelingsingeniør ved Århus sporveje 1947, sporvejsdirektør smsteds 1950. Medlem af bestyrelsen for Københavns kommunale ingeniørforbund 1937—39, medlem af Dansk Ingeniørforenings repræsentantskab 1938—45. G. 28/2 1945 med Bodil Marie Søderberg, f. på Frederiksberg 23/12 1909.

1 barn.

III 1. Peter Dornonville de la Cour, f. på Frederiksberg 22/9 1946.

II 3. Else Dornonville de la Cour, f. på Cypressegård 11/3 1912, realeksamen fra Saxkøbing 1928, husholdningslærerinde 1931, ophold i England 1932—33. G. med Steen Møller, f. på Ulriksdal, Orehoved 17/12 1913, student fra Nykøbing 1931, cand. jur. 1937, fuldmægtig i Svendborg og Kolding 1937—40, sagfører i Nysted fra 1940, landsretssagfører 1945. Medlem af Nysted byråd 1945.

1 barn:

III 1. Steffen Steen Møller, f. i Fredens sogn 1/5 1939.

II 4. Gerda Dornonville de la Cour, f. på Cypressegård 15/9 1913, realeksamen fra Saxkøbing 1929, på Ollerup gymnastikhøjskole 1930, eksamen som barneplejerske 1933, husholdningselev på Søholt 1934, barneplejerske i Shanghai 1935—38. G. 8/10 1938 med Christian Børge Jansen, f. i København 5/7 1915, realeksamen fra Korsør 1931, postelev 1931—34, medhjælper 1934—39, assistent i Saxkøbing 1939—40, i København 1940—47, overassistent smsteds fra 1947. Gardist 1938—39.

4 børn.

III 1. Ebbe la Cour Jansen, f. i Saxkøbing 18/4 1940.

III 2. Elise la Cour Jansen, f. i København 10/10 1944.

III 3. Kim la Cour Jansen, f. i København 11/1 1946.

III 4. Jes la Cour Jansen, f. i København 6/11 1947.

II 5. Elisabeth Dornonville de la Cour, f. på Cypressegård 15/6 1917, realeksamen fra Saxkøbing 1932, student fra Nykøbing 1935, højere

handelseksamen fra Niels Brocks handelshøjskole 1937, sekretær på Handelshøjskolens kontor 1937—44, sekretær i firmaet Asmussen & Weber, København, fra 1948. G. 8/7 1944 med disponent Jørgen Haarløv, f. i Hobro 22/3 1920, realeksamen fra Hobro 1936, højere handelseksamen fra Niels Brocks handelshøjskole 1941, handelshøjskolens diplomprøve i salgsorganisation og reklame 1944, erhvervschef i Holbæk 1944—48, leder af eksportafdelingen i firmaet Kaj Johansen fra 1948.

Ingen børn.

TIENDE LINIE

Asta Dagny Hoffmann g. m. Peder Christensen
1881—1936

Johan H. H. C. g. m. Dagny L. Jensen	Palle H. C. g. m. Dagmar Jensen	Knud H. C. g. m. Agda K. Eriksen	Agnes H. C. g. m. Sigurd R. Hvelplund	Anna E. H. C. g. m. Holger Bladtkramer	Vilhelm H. C.	Ole H. C.
Asta H. C.	Bodil H. C.	Karen H. C. Kirsten H. C. Kjeld H. C.	Peder H. H. Karen Lise H. Bente H. Jens Chr. H.	Ib B. Eva B.		

I Asta Dagny Hoffmann, f. på Damsmark $24/9$ 1889, lært husvæsen hjemme, i Ørsted 1905—06 og i Hillerød 1907—08. Styrede efter sin mands død selv Pabøl Skovridergård fra 1936—38, forpagtede den i 1938 til sønnen Knud og flyttede til Hoven. Medlem af Hoven menighedsråd 1937—48 og af bestyrelsen for Hoffmanns familieplantage 1937—48. G. $23/7$ 1910 med Peder Christensen, f. i Uhe $23/10$ 1881, død i Pabøl $21/12$ 1936. Lærte forstarbejde, assistent under Hedeselskabet 1908—13, ejer af Bakkevejle 1913—16, af Holtegård 1916—19 og af Pedersholm 1920—27, flyttede i 1927 til Pabøl skovridergård som bestyrer af faderens, I. C. Christensens, plantage og blev i 1933 ejer af samme ved køb af aktierne, der ejedes af alle I. C. Christensens børnebørn. Formand for Oppesundby menighedsråd 1924—27, medstifter af aktieselskabet »Hoffmanns familieplantage« i 1927 og medlem af bestyrelsen fra 1927 til sin død.

10 børn.

II 1. Johan Henrik Hoffmann Christensen, f. i Guldager $18/8$ 1911, lært landbrug dels på Pabøl Skovridergård og dels i Hee, ejer af Grimslund i Hoven 1935. G. $10/2$ 1946 med Dagny Louise Jensen, f. i Hoven $14/2$ 1914, kom på grund af faderens tidlige død fra 9-års alderen ud at tjene om sommeren og efter konfirmationen hele året. Husbestyrerinde på Grimslund 1937—46.

1 barn:

III 1. Asta Hoffmann Christensen, f. på Grimslund $2/7$ 1947.

II 2. Palle Hoffmann Christensen, f. i Guldager $1/12$ 1912, mellem-skoleeksamen fra Frederikssund 1927, i handelslære, på handelsskole 1931—32, forskellige pladser, sidst som bogholder ved brunkulsbrydning i Resen. G. $24/11$ 1947 med Dagmar Jensen, f. i Ho $16/7$ 1915, kom ud at tjene som 10-årig og har siden da haft huslige pladser.

1 barn:

III 1. Bodil Hoffmann Christensen, f. i Resen $12/2$ 1949.

II 3. Knud Hoffmann Christensen, f. i Arninge $2/3$ 1914, på Skibelund efterskole 1930—31, uddannet gartner, forpagter af Pabøl Skovridergård 1938—48, ejer af Kloster ved Ringkøbing fra 1948. G. $17/9$ 1939 med Agda Karoline Eriksen, f. $20/3$ 1914.

3 børn.

- III 1. Karen Hoffmann Christensen, f. i Pabøl 11/5 1941.
- III 2. Kirsten Hoffmann Christensen, f. i Pabøl 5/8 1943.
- III 3. Kjeld Hoffmann Christensen, f. i Pabøl 12/5 1947.
- II 4. Karen Elise Hoffmann Christensen, f. i Arninge 10/1 1916, død på Pedersholm 14/1 1924.
- II 5. Agnes Hoffmann Christensen, f. på Holtegård 14/6 1917, huslig i sit hjem i Pabøl 1931—33, på Borris husholdningsskole 1933, hos skovrider Bang, Marselisborg 1934, på Mariaforbundets kursus vinteren 1934—35, forsk. huslige pladser 1935—40. G. 28/7 1940 med Sigurd Rahbek Hvelplund, f. 21/2 1911 i Ørbæk, pr. Tarm, uddannet ved landvæsenet, soldat i 1932, på Ryslinge højskole 1933—34, forkarl på Vindelevgård, Jellinge, 1934—36 og på Livballegård, Hustrup, 1936—37, på Ladelund landbrugsskole 1937—38 og derefter i sit hjem i Ørbæk et par år, ejer af Nygård, Vittrup, 1940.
4 børn.
- III 1. Peder Holger Hvelplund, f. i Vittrup 3/10 1942.
- III 2. Karen Lise Hvelplund, f. i Vittrup 27/1 1944.
- III 3. Bente Hvelplund, f. i Vittrup 4/5 1945.
- III 4. Jens Christian Hvelplund, f. i Vittrup 27/10 1949.
- II 6. Ib Hoffmann Christensen, f. i Fugelse, Lolland 29/1 1920, død i Pabøl 12/9 1933.
- II 7. Anna Elisabeth Hoffmann Christensen, f. på Pedersholm, Oppesundby 17/10 1921, huslig uddannelse, på Ryslinge højskole 1941, centralbestyrer i Hoven 1946. G. 9/7 1944 med Holger Bladt Kramer, f. i Egtved 7/2 1919, i barberlære 1933—1937, arbejdede som svend 1937—39, forretning i Vejen 1939—46, i Hoven fra 1947.
2 børn:
- III 1. Ib Bladt Kramer, f. i Vejen 18/4 1946.
- III 2. Eva Bladt Kramer, f. i Hoven 30/5 1949.
- II 8. Jens Christian Hoffmann Christensen, f. på Pedersholm 30/11 1925, død smsteds 26/1 1926.
- II 9. Vilhelm Hoffmann Christensen, f. på Pedersholm 30/11 1925, begyndte ved landvæsenet, gik i købmandslære, men vendte tilbage

til landbruget og har haft forskellige pladser i Jylland og på Fyn. På Ryslinge højskole 1946—47, aftjent sin værnepligt som dragon i Randers 1947—48.

- II 10. Ole Hoffmann Christensen, f. i Pabøl 13/9 1931, kom ud at tjene som 10-års dreng hos sine søskende og fik det første år et føl med i lønnen. Har efter sin konfirmation arbejdet ved landbruget i Jylland og på Fyn.

Plejedatteren Christine Brøbech

Christine Marie Sara Reimann, f. i Struer $\frac{8}{4}$ 1865, g. $\frac{3}{7}$ 1885 med urmager Søren Jensen Brøbech.

»Min fader Carl Gustav Reimann var formand hos entreprenør Hoffmann. Begge kom samtidig til Danmark, min fader fra Wichendorf ved Heinau (c. 1864). Min moder døde, da jeg var $\frac{3}{4}$ år gammel. Min fader giftede sig igen et par år efter. Vi flyttede da til Esbjerg, hvor min fader var beskæftiget med opbygningen af Esbjerg havn. Min faders anden kone døde, da jeg var 3 år gammel. Jeg kom derpå i pleje hos en familie i Esbjerg, indtil jeg var 11 år gammel. Da mine plejeforældre udvandrede, kom jeg til Damsmark, spadserende med min fader fra Esbjerg (ingen jernbaner!) og blev derpå optaget i hjemmet hos Heinrich Hoffmann, hvor jeg var til efter konfirmationen. Efter at have været i huset hos stationsforstander Lillelund, Guldager kom jeg i huset hos apoteker Nielsen, Varde. Der lærte jeg min mand at kende, og jeg blev forlovet 18 år gammel. Jeg blev gift $\frac{3}{7}$ 1885, (20 år gammel) viet i Alslev kirke, og bryllupet fejredes på Damsmark.

Siden har jeg levet i Århus, den længste tid boet i Søndergade 41, i et par år inden min mand 1927 solgte sin forretning af helbredshensyn, i Ryesgade 4—6. Siden 1927 boet i Filtenborgstiftelsen, Århus*.

Søren Jensen Brøbech, født i Glæsborg sogn $\frac{12}{11}$ 1861, død i Århus $\frac{5}{8}$ 1948. I urmagerlære i Grenå, arbejdede som svend i Skive og Varde, urmagerforretning i Århus 1884—1927. Udøvende musiker, spillede en tid i Århus teaters orkester.

1 barn.

Liva Brøbech, f. i København $31/12$ 1894, lært porcelænsmaling, g.
 $22/8$ 1920 med Albert Waldemar Hedkvist, f. i Lysekil $16/2$ 1893, real-
skoleexamen fra Nyköping, afgangsexamen fra Filip Holmqvists Handels-
institut i Göteborg 1910, korrespondent i Värmelednings AB Celcius 1910
—15, chef for Skeppningsavdelningen i Färjenäs AB 1915—17, kontor-
chef i Assurancefirman Lindahl & Collin 1917—25, direktør ved Forsäk-
ringsbolagen Gothia og Svecias kontor i Göteborg 1926, indehaver af re-
visionsbyrå i Göteborg fra 1935.

Ingen børn.

H. HOFFMANN & SØNNER

*Entreprenører — Civilingeniører.
København — Århus — Sakskøbing.*

For os, der gennem familieskab har tilknytning til H. Hoffmann & Sønner, er entreprenør et selvfølgeligt begreb; men mange mennesker kender næppe ordet og da slet ikke, hvad det dækker over. Måske kunne vi andre også få vanskeligheder, hvis vi klart og bestemt skulle afgrænse begrebet.

Selve ordet entreprenør er fransk og er rimeligvis kommet til Danmark i det 17. århundrede, da fransk sprog og kultur øvede sin store indflydelse i Europa. Det vandt hurtigt almindelig udbredelse og blev brugt om personer, der optrådte som forretningsmæssige ledere af et foretagende for at tjene penge. Man kunne altså lige så godt være entreprenør for et byggeforetagende som for en fest, et bal eller et skuespil.

Først et godt stykke ind i det 19. århundrede får betegnelsen entreprenør det indhold, som vi i vore dage lægger i det. Det omfatter udelukkende folk, der ved kontrakt forpligter sig til at udføre et bygge- eller anlægsforetagende for en fastsat sum penge.

Entreprenør er et af de få erhverv, der i vore dage ikke kræver en bestemt uddannelse; men medens de første entreprenører oprindelig kun havde praktisk uddannelse, fører udviklingen med sig, at entreprenøren stadig får brug for større og større teknisk indsigt for at kunne forstå tegninger og overslag og føre dem ud i praksis.

De første muligheder for en dansk entreprenørstand efter vor tids opfattelse kom med vejforordningen af 1841. Indtil da stod Danmarks vej

hovedsagelig under staten, der havde lagt ledelsen af vejarbejderne under et særligt ingeniørkorps inden for hæren, medens bønderne måtte udføre en del pligtarbejde og pligtkørsel. Men vejforordningen af 1841 opgav pligtarbejdet og overlod det meste af vejvæsenet til sogne- og amtsråd, og hermed var de første muligheder skabt for en dansk entreprenørstand, idet vejinspektører forestod arbejdet i teknisk henseende, men overgav udførelsen af vejene i større og især mindre afsnit til entreprenører.

Men mere end småentreprenører var standen ikke blevet til, da den næste epoke snart efter begyndte: anlæggelsen af jernbaner. De danske entreprenører havde da hverken kapital eller erfaring til at påtage sig disse arbejder, der måtte betros udlændinge, og det blev i første række englændere. Disse fremmede entreprenørfirmaer tog danske underentreprenører og arbejdsledere, og herigennem nåede danskerne den indsigt i jernbanebyggeriet, der gjorde, at de kunne overtage større og større arbejder og til sidst selv stå for de danske foretagender, så udlændingene kunne undværes.

Denne udvikling for entreprenørstanden som helhed var også fuldt ud Johan Heinrich Hoffmanns, grundlæggeren af firmaet H. Hoffmann & Sønner. — Som 17-årig kom han i marts 1857 til Danmark fra Tyskland, begyndte som almindelig arbejder, men blev allerede i 1859, 20 år gammel, underformand ved et arbejde i Helsingør. To år efter, i 1861, blev han formand ved et jernbaneanlæg til Helsingør og i 1863 ved en jernbane til Struer. Her fik han sin første entrepriser ved anlægget af linjen Struer—Rønbjerg hede. 1865 blev han entreprenør hos en ingeniør Fugl og »rettede her banen af fra Vinderup til Rønbjerg hede og tjente derved 1200 rigsdaler, — hans første kapital«. I de følgende år havde han flere småentrepriser, men tog så i 1869 til Esbjerg, hvor han fik sit første større arbejde ved havnen — dog ikke lige med det samme; for bygningen af Esbjerg havn er en lang og broget historie, der fortæller meget om den tids entreprenører. Selve loven om Esbjerg havn blev vedtaget 1868, og i november samme år sluttedes kontrakt om arbejdet med svejtseren Louis Carlé. Tidsfristen blev for dokarbejdet 1870 og for resten af arbejdet 1871; men Carlé kunne ikke klare sine forpligtelser, tidspunkterne blev ikke overholdt, og i december 1872 afsluttede han en overenskomst om fuldførelsen af havnearbejdet med baron G. A. Gedalia & Co, justitsråd E. C. Møller og muremester Lauritz Petersen. Ministeriet tiltrådte overenskomsten mod, at dokhavnen skulle kunne tages i brug oktober 1873, og hele arbejdet være afsluttet april 1874.

Heller ikke disse tidspunkter blev overholdt, og i april 1875 gik Gedalia & Møller fallit. Deres kautionist — forøvrigt C. F. Tietgen — prø-

vede at fortsætte, men måtte give op april 1876. I løbet af disse år havde J. H. Hoffmann stadig haft entrepriser ved havnen for hovedentreprenørerne, men i 1876, da resten af arbejdet blev udbudt, blev han lavestbydende ved licitationen, fik det og udførte det til den kontraktmæssige tidsfrist den første september 1878.

Men det kostede penge at blive entreprenør i større stil, og disse blev skaffet, dels ved at stille Damsmark som kaution og dels ved at gå i kompagniskab med svenskeren Gunnarson, der stillede 20000 kr. til rådighed. Hermed var firmaet Hoffmann & Gunnarson dannet, en forbindelse, der varede til 1898, hvor Gunnarson trådte tilbage, og sønnerne Christian og Vilhelm indtrådte, og firmaet hed fra nu af H. Hoffmann & Sønner. Meget vides ikke om Gunnarson, men i entreprenørforeningens jubilæumsskrift fra 1942 står dog: »Gunnarson var nok indvandret fra Sverrig. Han havde også selv arbejdet sig op, men var i mange retninger et modstykke til Hoffmann, en kraftkarl, der i fornødent fald var villig til at rydde hele butikken; og efter lønudbetalingerne om lørdagen undså han sig ikke ved at spille kort med sine arbejdere, så at han vandt pengene tilbage fra dem«.

Han kaldes her et modstykke til Hoffmann, og det forstår man, når man ser, hvad der samme steds siges om ham. Efter at en entreprenør Winkel er omtalt, står der: »En anden fremtrædende personlighed blandt den tidsalders entreprenører var H. Hoffmann. Han var som 17-årig indvandret fra Schlesien og begyndte selvstændigt entreprenørvirksomhed 1865. Han havde ingen teknisk uddannelse, men intelligens og sund sans parret med flid og nøjsomhed bragte ham frem. Ligesom Winkel nød han ry for absolut pålidelighed. Hans ord og håndslag var bedre end den bedst skrevne kontrakt. Begge blev på deres gamle dage æresmedlemmer af entreprenørforeningen«.

Som entreprenøren i 1860'erne og 70'erne var en anden mand end entreprenøren af i dag, var de forhold, han arbejdede under, også nogle ganske andre. Ved jord- og anlægsarbejder i vore dage tænker man på maskiner og atter maskiner; men en dansk jernbanemand fortæller os noget helt andet om arbejdsmetoderne ved de jyske jernbaneanlæg o. 1860. »Man begyndte arbejdet på den fra fortiden kendte måde med arbejdere, trillebøre og trillefjæl. Det var utrolige mængder af trillefjæl, der gik med. Efter et arbejde var der altid store mængder, til dels kassable, til salg. Og af arbejdere skulle der forholdsvis mange flere til end i vore dage. Efterhånden som det nye banelegeme blev jævnt og bredt nok, blev der lagt spor, og transporten fortsattes derefter med heste og tipvogne. Disse havde almindelig sporvidde og tog en ret stor last, 4—5 tons. De fordrede derfor en

bedre vej end nutidens små, smalsporede vogne med en ton last. Hestene for disse ældre tipvogne var i regelen udmærket tilkørt, så at de ved tilråb fra kusken, som altid gik ved siden af, sprang ud fra sporet i et nu, så vognen kunne løbe forbi dem. — Arbejderne gik i rækker, 30 eller flere endnu efter hinanden. Tempoet var sendrægtigt, men sejt; men de havde også en arbejdstid fra kl. 5 om morgenen til kl. 8 om aftenen med fem gange en halv times ophold.« Det var altså simpelt selvforsvar, når der ikke kunne blive tale om tempo under arbejdet.

Dengang var entreprenøren også udstyret med en ganske anden myndighed over sine arbejdere end i vore dage. Han fastsatte lønnens størrelse og bestemte, om det skulle være akkord eller dagløn. Strejker var forbudt, og ved opsætsighed kunne politiet forlange hjælp hos garnisonerne. Så vidt gik det dog kun sjældent.

Og lønningerne var små. I 1860 var timelønnen de fleste steder en 24—25 øre, for i de følgende år at stige så langsomt, at den først o. år 1900 var blevet en 30—40 øre. Og selv om en 2-værelses lejlighed i København i disse år kunne fås for en 140—200 kr., en snes æg kostede fra 60 øre til en krone, og de andre priser var i forhold hertil, forstår man alligevel, der var smalhals i arbejderhjemmene.

Men entreprenørernes priser var selvfølgelig også andre, idet banelæggene udførtes til beløb, der varierede fra 50.000 til 100.000 kr. pr. kilometer (ekspropriationerne iberegnet). De tilsvarende beløb i vore dage er fra $\frac{3}{4}$ til $1\frac{1}{2}$ million kr. Endvidere var kontrakterne ofte meget ubestemt formede i sine krav til bygherren. I en jernbanekoncession fra 1859 står f. eks. følgende bestemmelse: »Banens bygning skal omfatte samtlige til anlæg og benyttelse af en enkeltsporet lokomotivbane nødvendige bygningsværker og indretninger, af hvad navn nævnes kan, selv om de ikke måtte være nævnte eller detaillerede i det tekniske program«. Og hertil kom, at der i begyndelsen heller ikke toges forbehold over for eventuelle prisstigninger. Men det lærte entreprenørerne, da 1870'ernes prisstigning gjorde dem kloge af skade.

Årene ned til 90'erne gik med stadige vanskeligheder på arbejdspladserne på grund af kravene om højere løn og kortere arbejdstid. Hoffmann fik det også at mærke. F. eks. måtte Hoffmann & Gunnarson i 1888, da 80 mand strejkede ved udfyldningsarbejderne i Kalvebodstrand, opgive at få dem til at arbejde til kl. 19.

Og da arbejderne i disse år fik deres fagforeninger, gik Hoffmann ind for tanken om en entreprenørforening, da et konstituerende møde i 1892 kom på tale, og han var da også blandt de 37 indbudte »entreprenører for

større jordarbejder m. m. i og ved København«. Af de c. 25 firmaer, der var repræsenterede ved den stiftende generalforsamling, var der ved forningens 58. generalforsamling kun tre tilbage, og deraf var det ene firma H. Hoffmann & Sønner, der ganske vist som tidligere nævnt på daværende tidspunkt hed Hoffmann & Gunnarson. Men firmaforbindelserne var ikke så faste dengang, snart arbejdede man i kompagniskab med en og så en anden, og H. Hoffmann & Sønner har også haft forskellige kompagnoner.

Indtil 90'erne blev entreprenørarbejderne hovedsagelig udført med håndkraft; men nu satte den tekniske udvikling ind, og H. Hoffmann & Sønner gjorde begyndelsen med en gravemaskine, der blev købt først i 90'erne til udgravningsarbejdet i Frihavnen. Fra nu af gik anvendelsen af maskiner frem med så rivende fart, at det i vore dage er et meget stort spørgsmål ved bedømmelsen af et arbejde, om der kan skaffes tilstrækkeligt materiel. Og her står H. Hoffmann & Sønner som det danske firma, der for tiden har det største jordarbejdsmateriale, omfattende de mest moderne amerikanske maskiner anskaffet efter krigen.

Et andet træk er også karakteristisk for udviklingen i de sidste 75 år. I mange år var der ikke tale om, at J. H. Hoffmann havde en regnskabsfører, endsige et kontor.

Begyndelsen blev gjort i 1914, hvor der blev oprettet et lille kontor i Esbjerg, hvor bogholder Frøsig sad ene mand og passede regnskaberne. Han var oprindelig styrmand og senere formand ved nogle arbejder, og med den tids krav ansås det som tilstrækkelig uddannelse. Men også her fulgte firmaet tidens krav, og fra 1934 har der været et hovedkontor i København, ledet af en prokurist med fuldt uddannet kontorpersonele til hjælp. Desuden er der kontor i Århus, hvor firmaet stadig har haft arbejde gennem mange år, og i Saxkøbing.

H. Hoffmann & Sønner er et udpræget familiefirma, grundlagt af Johan Heinrich Hoffmann, der efterhånden optog fem af sine sønner, Christian, Vilhelm, August, Ernst Vilhelm og Johannes. I dag er de tre sidstnævnte sønner tilbage; men tredje generation er rykket ind i 1936 med sønnesønnen Johan Heinrich.

De to første generationer af H. Hoffmann & Sønner har kunnet hævde sig og følge udviklingen i over 80 år, og heldigvis for firmaet er der en tredje generation, der fuldt er i stand til at fortsætte arbejdet.

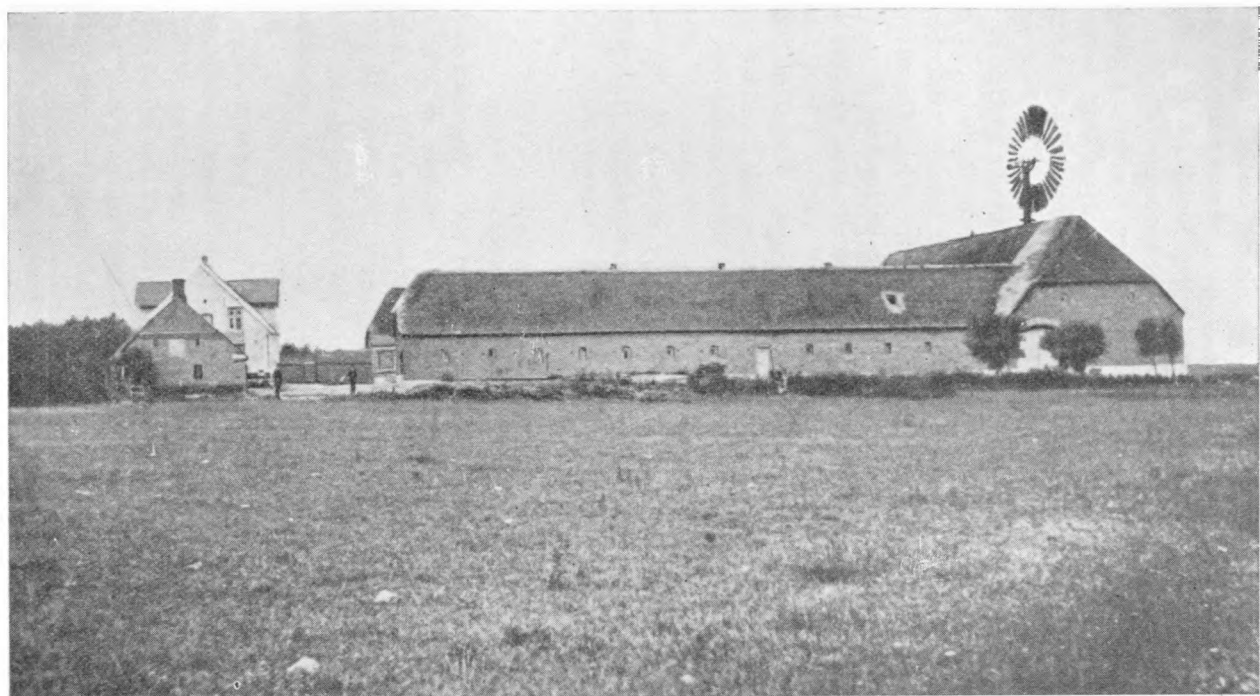
I. H.

Damsmark

Gården Damsmark, de mange søskende Hoffmanns barndomshjem, ligger i Alslev sogn, c. 12 km. fra Esbjerg, og med Guldager som nærmeste station.

I bogen: Større danske landbrug, udgivet 1936 af J. J. Hansen, står der bl. a. om Damsmark: »Damsmark, som ved vor første matrikel i 1664 kaldtes Lauridtzmark eller Danmarck, har hørt under den nu udparcellerede hovedgård Visselbjerg; gården, der fra omkring midten af forrige århundrede er kaldt med sit nuværende navn, købtes i 1872 af entreprenør Johan Heinrich Hoffmann; den var da betydelig større i areal, men meget forsømt. Han opdyrkede store dele af gårdens hede, opbyggede gården, anlagde den store frugtplantage, samt anlagde på den lettere del af jorden Hoffmanns store plantage«.

Ja, det var en forsømt hedegård på c. 350 tønder land med gamle, forfaldne bygninger og næsten uden besætning, 6 køer og 2 heste, der blev købt i 1872. Men det blev snart at se, at der var kommet en ny mand til, jorden blev drænet og merglet, og år for år blev mere og mere af heden dyrket op, medens den lettere del af jorden, c. 70 tønder land, blev beplantet med nåletræer i 1888. Bygningerne fornyedes, og stuehuset, der »ligger mod syd til den kønne have, har gennemgående kvist og tegltag og indeholder en god beboelse«, blev bygget i 1878. Det Damsmark, der i 1907 blev overtaget af sønnen Heinrich Hoffmann, var en hel anden gård end i 1872, markerne var i drift, bygningerne i orden og besætningen talte nu en 35 køer og 6 heste m. m., selv om der stadigvæk var meget at tage fat på for en ung og ny ejer. Der blev således bygget ny kostald i 1908.

Mange unge landmænd i vore dage ville vel næsten synes, det måtte være en ren guldgrube dengang at have gård, når de hører, at skatterne for Damsmark i 1906 beløb sig til c. 150 kr., fordelt på tre beløb, ejendomsskyld, bidrag til amtsrepartitionsfondet og kommuneskat.

Men 1911 solgte Heinrich Hoffmann gården, der dermed gik over til fremmede. Og det er forståeligt, han gjorde det. Hans fader havde været entreprenør; for ham var gården Damsmark hjemmet, boligen, medens det var hans virksomhed ved siden af gården, der satte de to, Elise og J. H. Hoffmann, i stand til at føre Damsmark som det utrolig gæstfrie og hjælpsomme hjem, det var. Nu kom den unge familie, der skulle leve af gården; han, der havde hjemmets ånd i sig, og hans unge kone Hilma, begge gæstfrie og med tanke og sind til at føre traditionerne videre. Det var vanskeligt — for ikke at sige umuligt — at forene, og derfor brød de op i 1911.

Ved salget undtoges de c. 90 beplantede tønder land, der blev lagt til en tilstødende plantage, hvortil jorden var købt i 1906. I 1925 frasolgtes c. 100 tønder land, hvorpå der i 1926—27 opførtes 5 statshusmandsbrug, så Damsmark af i dag er en gård på c. 160 tønder land med godt 3 tønder hartkorn — det samme som i 1872 på over det dobbelte areal.

I. H.

Familieplantagens historie

I året 1872 købte Papa gården »Damsmark« i Alslev sogn mellem Hjer-ting og Varde.

Til gården hørte ca. 350 tdr. land, mest uopdyrket hede. Sin natur tro begyndte Papa straks med at dræne, mergle og opdyrke jorden, således at der blev 250 tdr. pløjejord og græsmark.

I året 1883 påbegyndtes tilplantningen af 63¹/₂ tdr. land, dels i hede og dels i merglet agermark, og Damsmark Plantagen var i året 1888 færdig beplantet.

I årene 1904—04 begyndte de to ældste af sønnerne beplantning af 22 tdr. land, og Brødre-Plantagen opstod.

I året 1905 købte Papa på foranledning af egnens store navn inden for plantningssagen, sagfører E. Hansen, 258 tdr. land, hovedsagelig hede, grænsende op til Damsmark Plantagen og vest for den helt ud til vejen, der fører fra Hjer-ting til Varde. Hermed var det samlede areal på 343¹/₂ tdr. land, og i de følgende 5—6 år tilplantedes det hele under forstassistent P. Christensens (onkel Peder) ledelse under navnet Hoffmanns Familie-plantage.

Da tilplantningen i året 1911 var tilendebragt, blev mindsteningen for Papa og Mama afsløret den 25. juli 1911, og hele plantagen blev tilskødet de tolv børn i fællesskab, idet det opnåede statstilskud til plantningen kr. 4400 blev hensat som driftskapital for foretagendet.

I 1927 blev plantagen omdannet til et familie-aktieselskab under navnet »Aktieselskabet Hoffmanns Familieplantage« med en aktiekapital på 24000 kr.

I året 1913 forlod onkel Peder egnen og afløstes af skovrider G. Heineth, der i de følgende 35 år med stor omhu og interesse plejede plantagen, der enstemmigt af de skiftende jagtdeltagere blev kaldt en ualmindelig skøn plantage.

Om beplantningen af plantagen fortæller skovrider Heineth:

Af Damsmark Plantagen var en del (mod nordøst) plantet i opdyrket jord, væsentligst med rødgran — på steder med stærk iblanding af hvidgran — og iøvrigt med iblanding af bjergfyr. I det store og hele var plantagen plantet efter recepten, skiftevis rødgran og bjergfyr i pløjede render i rå hede, en kultur, der kræver stadig bortsabling af fyr ved plantningens 10. år for at gavne granerne.

Under opvæksten var Familie Plantagen ude for flere genvordigheder: Samtidig med plantningen af plantagen i årene 1905—11 blev flere store plantager på egnen plantet efter samme recept. Det bevirkede, at der krævedes megen arbejdskraft til de store sablinger i årene derefter. På grund af den første verdenskrig, der dels lagde beslag på arbejdskraft og dels drev lønningerne op, var det næsten uoverkommeligt og meget bekosteligt. Kun ved hjælp af Guldager sognerådsformand lykkedes det at få tildelt militær arbejdskraft fra Hjerting, hvor der var indkvartering.

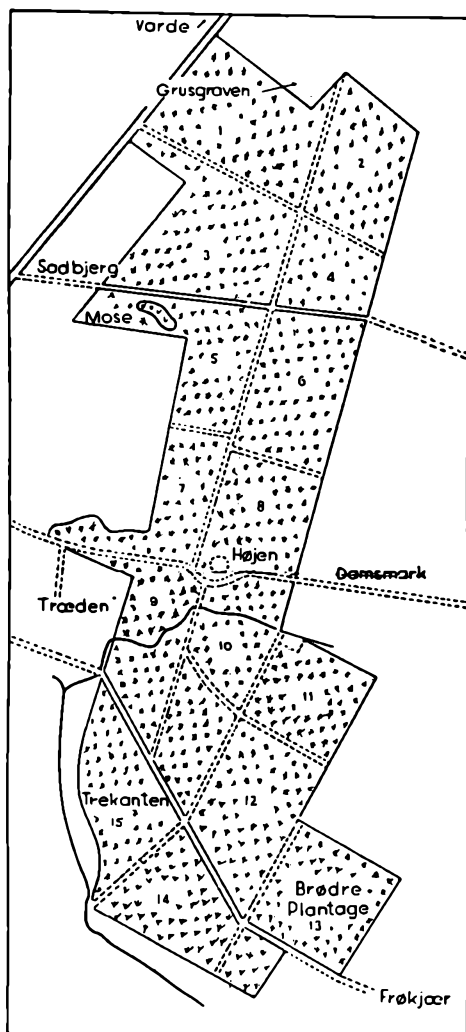
Efter 1920 måtte der trods vanskelighederne gøres noget effektivt for at redde granerne fra at kvæles af bjergfyrene. Hver 4. række blev rensed for fyr, og i de levned 3 rækker foretoges fortyndingshugst i fyrene og efterplantning, hvor granerne manglede. I de følgende år begyndte et stærkt angreb af rodsvamp på de iblandede hvidgraner, og da det bredte sig til rødgranerne, var i 1924 en borthugst nødvendig nordvest for Brødre Plantagen, hvor det viste sig, at kun 5% af granerne ikke var angrebet. Dette areal blev genplantet med en blanding af løvtræer, skovfyr og ædelgran, der hurtigt kom i vækst. (Dette parti overlevede branden).

I et bælte — nord/syd — findes en del birk, især i den fugtige del mod nord. Disse er ikke plantet eller sået (efter oplysning fra entreprenør Vilh. Hoffmann, der havde deltaget i plantningen) men må skyldes frø, der fra planteskolen er kommet med granplanterne. Disse birke blev hugget fri på bekostning af nåletræerne og har ligeledes overlevet branden.

Branden

Da Familie Plantagen netop havde overstået alle sine »børnesygdome« og var i stærk vækst, indtraf den store katastrofe.

Natten mellem 1. og 2. pinsedag, 16.—17. maj 1948 brændte ca. $\frac{3}{4}$

af plantagen. Herom fortæller Bernhard, der var det eneste familiemedlem, der deltog i slukningsarbejdet:

Ved 21-tiden pinsedag blev jeg ringet op af gårdejer Ebbe Hansen, Sadbjerg, tidligere Sadbjerg kro, der meddelte, at der var opstået brand i plantagen. Jeg kom hurtigt i gammelt tøj og kørte derud. Ved ankomsten brændte det i et område sydøst for Sadbjergvejen. Falck fra Esbjerg blev tilkaldt og mødte op med sprøjte, der imidlertid ikke kunne dæmme op for ilden. Der blev tændt modild, og det begrænsede ildens fremtrængen. Der blev nu tilkaldt militær fra artillerilejren i Esbjerg (ca. 100 mand), og det lykkedes at få ilden under kontrol ved 1-tiden, efter at der var brændt ca. 20 tdr. land plantage. I slukningsarbejdet havde desuden deltaget mange af omegnens beboere, der for fleres vedkommende gjorde et stort stykke arbejde. Blandt disse bør nævnes gårdejer Ebbe Hansen, hans kone og sønner, der på forskellig måde gjorde et uegennyttigt arbejde. Ebbe Hansen og hans sønner pløjede brandbælter op, mens hans kone sørgede for proviant, og efter brandens bekæmpelse traktede med kaffe, så at der kom folk derind, der troede, at Sadbjerg kro var genopstået. Ved 2-tiden tog jeg hjem og regnede med, at branden var slukket. Da jeg næste morgen ved 7-tiden kom derud, havde Falck sendt militæret hjem og overladt brandvagten til lokale folk. Denne disposition viste sig at være meget skæbnsvanger. Da der ikke var tegn til, at ilden ville brede sig, samledes brandvakterne i klynger og diskuterede nattens hændelser. Ved 10-tiden blæste det lidt op, og pludselig sprang gnister fra det brændte område over i den reddede del, og i løbet af en halv time var ilden nået ned til højen. Her skulle der have været en mulighed for at bekæmpe den. Der blev gjort alt, hvad der kunne gøres; men da blæsten var taget til, måtte vi trække os helt ned til Trædenvejen i den sydlige del af plantagen.

Nu skete det meget uheldige, at vinden drejede, og ilden tog retning mod Damsmark Plantagen og Brødre Plantagen. Den kraftige røg vanskeliggjorde rydningsarbejdet, og en overgang var det nær gået galt, idet ild og røg forhindrede os i at komme ud af plantagen. Heldigvis kom ingen til skade, og da vi måtte opgive kampen mod ilden, fik vi lejlighed til at »nyde« branden. Det var med vemod, jeg så det ene store grantræ efter det andet blive ribbet for grene og stå nøgne og tilsodede tilbage, men det var trods alt et betagende syn.

Hen på eftermiddagen løjede vinden noget af, og ildens kraftige fremtrængen blev formindsket, således at det lykkedes at redde en del af Brødre Plantagen og en del af Damsmark Plantagen; men desværre bliver det kun

en stakket glæde, idet det bliver nødvendigt efterhånden at fælde alle granerne.

— — —

Nu efter 2 års forløb er brandtomten ryddet, og der er pløjet store strækninger. Desuden er der plantet en del, men desværre kniber det med at fremskaffe tilstrækkeligt med planter, således at der vil gå mindst et år, inden tilplantningen er tilendebragt.

1. november 1949 afløstes skovrider Heineth af skovrider H. Nielsen, en ung mand med stor interesse for tilplantning (har netop afsluttet tilplantningen af en plantage på ca. 800 tdr. land) og vi regner bestemt med, at tilsynet med tilplantningen er i gode hænder.

Efter de erfaringer, som branden har givet, bliver plantagen anlagt med brede brandbælter og flere rækker løvtræer. Desuden bliver den anlagt med jagt for øje, idet der bliver mange grønne åbninger, sået boghvede og ærter og bygget foderpladser. Desuden bliver selve pladsen omkring højen omlagt, således at der bliver en plet med løvtræer midt i den store granplantage.

For at forsøge at undgå en gentagelse af branden er der i det sydøstlige hjørne af arealet opført et skovløberhus til bolig for en mand, der skal føre tilsyn med plantagen, deltage i skovarbejdet og pleje vildtet. Efter at huset indvendigt og udvendigt er beklædt med Troltex-plader, berappet og malet, fremtræder det som et smukt førstehåndsindtryk ved hovedindgangen til plantagen.

Selv om den ældre generation og for den sags skyld også min måske ikke får lov at opleve plantagen i sin tidligere skikkelse, så har vi dog mulighed for at opleve at se den tilplantet og derved blive klar over, at der i fremtiden vil opstå en plantage, der til sene tider vil danne en smuk ramme om familiens fælles samlingssted, højen med den smukke sten med Papas og Mamas portrætter.

Bernhard Hoffmann.

Hjemmet på Damsmark og i København

Når man i årene efter århundredskiftet kom med toget fra Varde til Esbjerg, så man ud over en egn, der så langt øjet rakte, var een øde flade med ganske få huse og gårde liggende i lang afstand fra hinanden; ikke et træ, et hegn eller en have var at se.

Jo — hvad var det, der midtvejs mellem de to byer brød de øde flader?

Det var Damsmark.

Som en oase i ørkenen lå den der med de lange avlsbygninger, den høje lade, hvorpå vindmøllen knejste, så den sås viden om, og — lidt tilbage-trukket — den ret store hovedbygning med frontispice til begge sider og omgivet af den flere tønder land store have med de høje træer; de yderste vel nok lidt forpiskede og forkrøblede af den hårde vestenvind, men dog et værn for træer og buske indenfor, der derved fik de bedste vækstbetin-gelser.

Her var hjemmet, som mama og papa havde bygget op fra grunden — med haven, som papa havde ladet anlægge fra begyndelsen; og på det tidspunkt, hvor denne beretning tager sin udgang, var husets to yngste døtre, Lily og Asta, i konfirmationsalderen.

Hvad var det da, der prægede disse to mennesker, papa, stout, bred og myndig, med det skarpe blik under de buskede øjenbryn, og mama, også på sin vis myndig, stilfærdig, fyldig af skikkelse og med blondkappe over hårets glatte skilning, disse to, der står som grundlæggerne af den store Hoffmannske slægt?

Det var i hvert fald ikke de ydre rammer, selv om der var god plads

i hjemmet og efter den tids smag hyggelige stuer. Det var snarere det, man forstå ved: højt til loftet og vidt til væggene.

Papas og mamas samliv var bygget på kristendommens grund og på den dybeste, indbyrdes kærlighed — som mama engang sagde: »Holder man af hinanden, kommer man over bjerge«. Dernæst holdtes arbejds-glæden og nøjsomheden højt i ære, altsammen noget, der ligesom lå i luften og følte, så snart man kom inden for dørene. Det gjorde et dybt indtryk på min unge sjæl, da jeg, der senere blev svigerdatter i hjemmet, som et ubeskrivet blad havde ombyttet min barndomstilværelse i den sjællandske præstegård med de stramme pekuniære forhold og det lidt aristokratiske og bornerte livssyn — med livet i den vestjyske præstegård i Alslev, hvor der i sandhed også var knappe pekuniære forhold, men hvorfra de hyppige besøg på Damsmark foregik. Havde jeg i mit hjem end kendt både til gæstfrihed og åbent hus, navnlig i ferierne, var det, jeg mødte på Damsmark, noget ganske andet, ligesom mere frigjort.

Når jeg i erindringen genkalder mig søndagene på Damsmark, ja, så er det jo muligt, de står i et lidt rosenrødt skær, for når jeg var på Damsmark, følte jeg mig som en fugl, der var sluppet ud af sit bur.

Sådan en søndag eftermiddag syntes det mig, som vrimlede det både ude og inde; mange forskellige og forskelligartede mennesker kunne man træffe her. Der var ingen smålig spørgen eller hvisken i krogene om, hvor højt på strå den eller dens fader, onkel eller bedstefader mulig var eller havde været. Nej, blev der anlagt en vurdering, var det efter, hvem er hun eller han selv, er det en, der vil noget, er det en, som man kan stole på; og det tror jeg må siges at være kernen i papas og mamas karakter, sandhed og ærlighed i dybden.

Om vinteren var det havestuen for de ældre og spisestuen for de yngre, der var de centrale opholdssteder; men om sommeren foregik det jo i den dejlige have med de store plæner og de krogede gange, og ikke mindst i den nederste del, hvor stikkelsbærbuskene stod. Det var som en summende bikube af unge og ældre; højroset spøg og latter, voldsomme skænd på krocketpladsen, hvis en kugle ikke ramte sit mål og derved forårsagede modpartens slåen sig død på pælen eller andet frygteligt; kaglen og rappen af høns og ænder bag hegnet, der adskilte haven fra hønsegården, og dertil den højlydte skramlen af tallerkener, gryder og pander gennem de åbentstående vinduer, når tiden nærmede sig, da det lange aftensbord skulle dækkes enten foran »de røde tjørne« eller i den lavloftede spisestue, alt efter som vejrguderne tillod det. Det var en forsamling med god appetit, der strømmede til, når mamas kaldende røst lød. Nu gjaldt det om at få

sig anbragt mellem de helt rigtige og helst så langt som muligt fra det myndige præstepar. Og nu skal jeg love for, der blev gjort drabelige indhug på alle de hjemmelavede herligheder, bordet bugnede af, og som mama uden smålig tanke for den kommende uges forbrug havde ladet sætte frem.

Senere på aftenen lidt sang og musik af huset datter Anna; men kun alt for hurtigt kom tidspunktet for hjemturen. Papa var morgenmand, så kl. 10 holdt vognen for døren; der var ingen vej udenom, en herlig dag var til ende. Tilbage var kun hjemturen ad den øde hedevej, undertiden i buldermørke, kun med det svage, flakkende skær fra petroleumsligten, der dinglede under vognen, gennem pløre, der gik til midt på hjulene, eller skrumplet over den knoldede, frosne vej, alt efter årstiden. Men ofte lyste stjernerne over os med en særlig glans, og tavsheden sænkede sig mellem de ældre og den unge efter den muntre dag.

Sommeren 1903 fik ende, og november samme år flyttedes hjemmet til København, først Kongensvej 13 og et par år senere Søndre Fasanvej 14, begge steder på Frederiksberg.

Hjemmet i København førtes videre i samme ånd og efter de samme linier som på Damsmark; men det er jo indlysende, at bylivet måtte sætte sit præg derpå.

Papa havde nu til dels givet tøjlerne fra sig og lagt ledelsen af de mange forskelligartede arbejder i sønnernes hænder, først Christian og Vilhelm, og senere August, Ernst og Johannes, og firmaet hed nu H. Hoffmann & Sønner. Men selv fulgte han med overalt og i alt. Det var en så godt som fast regel, at papa mandag morgen vinkede farvel til den smilende mama for igen sidst i ugen at vende tilbage og blive modtaget med åbne arme. At der jævnlig mandag morgen var lidt torden i luften over bagateller — en flip, der ikke ville makke ret, en rejseliste, der var blevet forlagt og lignende — var temmelig sikkert; men at mama alligevel altid lod sit smil følge ham til dørs, og at alt var glemt, idet papa stod ind i bilen eller vandrede af, er lige så afgjort.

Også herinde var gæstfriheden egentlig uden grænser, hvad enten det gjaldt nattelogi til tilrejsende familie, et middagsmåltid til unge studerende, hvis finanser ikke var alt for strålende, eller andre gæster, der her nød en hyggelig dag i forbindelse med materielle goder.

Forskellige ejendommelige typer viste sig her, som jeg i hvert fald ikke havde truffet på Damsmark. Først den lille, tykke, tyskfødte frk. Nagel, der talte med nasallyde i næsen og dvælede stærkt på de brede a'er, som da hun ved det første besøg henvendt til en af de unge sønner spurgte:

»Ka'an De ikke saj maj, hvor waj caj er?«. En anmodning, der hurtigt og rødmende blev efterkommet. Så var der den elskelige, radmagre fru Røhmer, som i samtalens løb førte sit ansigt så nær op mod modpartens, at man uvilkårlig trak sig lidt tilbage. Af mandlige originaler kan nævnes den næsten blinde og stokdøve Hans Andersen, til hvem der altid skulle skrives på en lille blok, han stadig havde ved hånden, for at han dog kunne følge lidt med i, hvad der foregik omkring ham. Dertil den hvad forstanden angik kun småt udstyrede Adolf Farner med hvalrosskæg, poser under de store øjne og halvåben mund. Han var søn af en af mamas ungdomsveninder og havde af sin moder fået det vise råd: »Hold din mund, Adolf, så opdager folk ikke, hvor dum du er«. Han havde den ejendommelighed, da han som erhverv skulle lære træskoarbejde, at han udmærket kunne lave den højre, men aldrig formåede at fabrikere den venstre.

Til en anden kategori af mennesker, der kom som hjemmets mere og mindre nære venner, hørte forlagsboghandler Lohse, pastor Skovgård-Petersen, præsterne Kløvborg og Assens samt ingeniørerne Hansen og Erichsen og vandbygningsdirektør Westergård m. fl.

En typisk søndag forløb som følger. Først til højmesse i Jesuskirken i Valby, hvor papa på grund af sin tunghørighed havde sin plads lige op ad prædikestolen, derefter spadsereturen hjem gennem Søndermarken til middagen med påfølgende middagshvil. Kl. 3 samledes man om kaffebordet i den store spisestue, hvor Annas hjemmebagte bagværk forsvandt som dug for solen og derefter det hyggelige samvær i stuerne. I den store dagligstue sad papa og mama i sofaen, helst med hinanden i hånden, mama med smerter i hænderne, der den dag af princip var ledige. Til daglig gik strikkepindene jo fra morgen til aften, og det tog smerterne. Rundt om bordet sad frk. Nagel, der med sit: »Hø, hø, hø«, gav sit bifald til kende, hvad der så end blev sagt. Dernæst kusine Emma med ørnenæsen, det store, krusede, grå hår og det stive ben. Hun havde ofret hele sin lille formue på en ung familie, ikke slægtninge, hjemmehørende i Helsingør, hos hvem hun boede og ikke havde det alt for godt. Endvidere tante Julle, alias fru Røhmer, af og til fru ingeniør Hansen med kæmpestor hat over det med valk opsatte hår, og når det kom højt, fru vandbygningsdirektør Westergård, der absolut ikke kunne tale om andet end sine to håbefulde børn.

Inde i det lille kontor flokkedes vi unge, så mange som muligt anbragt på den gammeldags chaiselong, et par stykker i lænestolen, de sidst ankomne på umagelige træstole. Her gik bølgerne højt, dog med noget dæmpet latter for ikke at vække de ældres opmærksomhed for meget; drillierier

og fornøjelig passiar afbrudt af en spadseretur fik timerne til at flyve af sted. Her var af sønnerne den gemytlige August, den tavse, lidt tørre, men i mine øjne smukke Ernst og den snaksomme og kønne Johannes; af fremmede den stilige cand. mag. Morthorst, og — ikke at forglemme den charmerende løjtnant la Cour, der lagde alle pighjerter for sin fod, på nær den livlige og fripostige Lily, som forøvrigt til sidst kapitulerede og skænkede ham »hånd og hjerte«. Til sidst familiens kæledægge, Asta, der ikke gik af vejen for at sige sin hjertens mening, og endelig mig selv, i dyb, men godt skjult beundring af »den smukke«.

Når dertil ret jævnlig kom besøg af familiens højt skattede og ved fester helt uundværlige svoger Varming og Clara med deres halvvoxne børn, der om aftenen glædede os med flerstemmig sang, meget musikalske som de var, kan man forstå Annas svar. Anna, der utrættelig og selvfor-glemmende delende sig ligeligt mellem unge og ældre — på spørgsmålet: »Hvor mange er vi til aften?« svarede: »Den kommer ingen, men der skal dækkes til tyve«.

Hvad man forstår ved selskabelighed førtes ikke; men de store fester: Lilys og Aastas brylluper og guldbryllupet, der alle tre blev holdt på Skydebanen, mamas 70-års fødselsdag, fejret hos Wiwex og Annas 50-års fødselsdag — på grund af krigen holdt hjemme — er begivenheder, som huskes af os, der var med.

Årene randt, søskendeflokken blev mindre, papa og mama lukkede deres øjne, og til sidst er kun minderne om det gamle hjem tilbage.

Helene Hoffmann.

Familiefesterne

I mange år var mamas fødselsdag d. 14. november dagen, familien kom rejsende til, så vidt muligt fuldtalligt for børn og svigerbørns vedkommende. Vi savnede denne samlingsdag, da mama var gået bort; men i stedet er der kommet noget andet med familiefesterne i Esbjerg, der begyndte i 1936, da Ida og Carl indbød til fest i anledning af 25-året for mindestenens rejsning. 1939 — 100-året for papas fødsel — fandt den anden familiefest sted med ca. 100 deltagere. Glæden ved at mødes gav sig udtryk i tanken om en ny familiefest. Der blev foreslået om 7 år, men det blev nu 8 år, idet den tredje og foreløbig sidste familiefest fejredes dels i plantagen og dels på Hjerting badehotel søndag d. 29. juni 1947.

Dagen oprandt med strålende solskin og en varme, der ikke stod tilbage for temperaturen de foregående dage (mellem 20 og 30°). Mange af slægten var ankommen allerede dagen før og boede dels hos familie og dels på hoteller i Esbjerg og Hjerting. Flest boede vi vist på badhotellet i Hjerting, hvor der om morgenen var stor morgenkaffe med Johannes, Eli, Kirsten Pors med mand og børn, Knud Asger og Bodil, Ruth, Liva, Hedkvist, Ernst, jeg selv m. fl. Efterhånden rullede bilerne fra Esbjerg op og masser af hilsener og genkendelsesudbrud lød fra alle sider, men kun i få minutter, for turen skulle gå videre til »Højen«, hvor vi skulle samles kl. 10, og hvortil mange var taget direkte både fra Hoven, Esbjerg og Fanø.

Så stod vi atter ved den gamle høj, hvor mamas og papas billede på mindstenen, der knejser øverst på højen, lyste os i møde. Luften var fyldt med en summen af lyse, glade stemmer, men mange var der vel blandt os, der om end med smil på ansigtet stod med vemodige tanker

i mindet om alt det, vi havde oplevet og gennemlevet, siden vi den første gang, da mama og papa stod iblandt os, var med til at indvie højen og mindestenen som et samlingssted for slægten gennem tiderne.

Johan Heinrich og Bernhard, der stod som lederne af festen, kaldte nu til samling. Først blev sangen: Når alle vore røster er bragt til at bie (skrevet af Varming til en fest år tilbage) sunget, og så tog Johan Ludvig ordet, efter at Bernhard havde budt velkommen, og vi ved et minuts stilhed havde mindedes dem, der var gået forud. Johan Ludvig talte om plantagens tilblivelse og om hjemmet på Damsmark og dets betydning.

Endnu en sang blev sunget; derefter var der frokost; og det kan nok være, der kom liv og bevægelse i hele forsamlingen. De, der blot skulle nyde, fik frygtelig travlt med at bænke sig på den allerbedste plads, med solen bagfra, forfra eller fra siden — alt efter ønske, og alle de flittige husmødre, der havde sørget for frokost til både 10, 12 og 14 mennesker, fik travlt med at uddele alle de kulinariske herligheder, de havde bragt med sig. Det bugnede med kyllingesteg, salater, tomater, rullepølse, æg, sild o. s. v. i een uendelighed, og det tør vist siges, at selskabet lod alle herlighederne vederfare: retfærdighed, selv om det blev nødvendigt for de forskellige med et suk at pakke en del ned igen.

Efter frokosten, hvor mæthedens ånd havde bredt sig over alle, anbragte vi os i klynger, store og små, rundt omkring, hvor der var skygge at finde. Alle de yngste i slægten tumlede rundt blandt os, efterhånden afført deres fine ankomst-dragter og nu kun iført det mindst mulige, egentlig misundt af os andre, der måtte bære den tiltagende varme (36°) med anstand. Passiaren gik mand og mand imellem, minder opfriskedes, og de sidste familieheder drøftedes.

Ved halv tre tiden var der almindeligt oprud, alle skulle hver til sit og hvile sig for at være friske og parate til middagen kl. 6¹/₂. Men først var der dog en større del af selskabet, der lagde vejen om ad Damsmark, hvor den nuværende ejer og hans hustru modtog os med stor gæstfrihed og lod os bese stuer, køkken og have. Også her myldrede minderne frem, ikke alene for dem, hvis barndomshjem det havde været, men også for os, der fra vor ganske unge alder havde følt os knyttet hertil og betragtet Damsmark som et andet hjem.

Haven var dejlig og skyggefuld, mange tidligere åbne partier var nu overskyggede af store træer, og udsigten fra lågen ud mod Guldager, der dengang syntes uendelig, var nu begrænset af høje grantræer, gårde med haver og mindre plantager.

Ja, mindernes sprog er uendeligt, når man giver sig hen deri; men var-

Familiefesten 1947

men talte også sit sprog, og dejlig sodavand og øl og herligt frisk vand direkte fra vandhanen i køkkenet kaldte os tilbage til nuet og virkeligheden, bilerne bemandedes atter, og hver tog til sit.

Klokken 6¹/₂ mødtes vi igen til middagen på Hjerting badehotel. Bordene i den store sal stod i m-form og var smukt pyntede med blomster-ranker ned langs siderne og 3 à 4 blomsterkurve på hvert bord. Det var så øjensynligt, at der var lagt særlig omhu og glæde i arbejdet. Vi gik til bords under musik. Johan bød velkommen i ord, der udtrykte, at han håbede, den sidste del af festen ville blive lige så vellykket som den første, hvilket fuldt ud kom til at gå i opfyldelse, og sluttede med at overdrage hvervet som ordstyrer til Bernhard.

Talernes række blev lang og forskelligartet, alvor og skæmt blandedes i de minder, der blev draget frem, og i de fremtidsperspektiver, der blev rullet op. Taler og sange vekslede med samtaler og hilsener fra bord til bord, samtidig med at vi lod fru Højs gode mad vederfares retfærdighed. Salen var en summen af stemmer med virkelig god og dæmpet musik som baggrund, og stemningen steg så højt, nogen kunne ønske sig, kun stimuleret af sodavand, den herligste, iskolde limonade og et enkelt glas portvin.

Først kl. 9¹/₂ var middagen forbi, og kaffen blev drukket ved små borde i en tilstødende sal. Spisesalen blev ryddet, musikken spillede op, og dansen begyndte. Imidlertid gik dagen på hæld, tussmørket bredte sig udenfor, stjernerne tittede frem, en for en, og månen lyste med sin sølvglans i det glitrende, men ganske stille vand. En dejlig dag var ved at nærme sig sin afslutning.

Lidt efter lidt tyndede det ud i forsamlingen, og da klokken nærmede sig 12, sang vi, der var tilbage, den gamle sang: Altid frejdig, når du går, — og med et: »Godnat og tak for i dag!» skiltes vi, jeg tror hver især med tak i vore hjerter for den dag, vi havde fået lov at opleve — søndag d. 29. juni 1947.

Helene Hoffmann.

Østerklev

Ligesom Damsmark for alle, der har været inden for dets Tryllering, staar i et næsten sagnagtigt Skær, saaledes er der ogsaa over Østerklev noget af Eventyrets Glans. Ikke saa sært; for mange of os er Stedet knyttet fast sammen med Mindet om lyse Feriedage og den straalende Fest, der danner ligesom Afslutningen paa Østerklevs Saga.

Morbror Vilhelm og Tante Andrea havde flakket meget rundt i deres Liv og haft deres Hjem mange forskellige Steder. De boede i en Aarrække i en Lejlighed i Esbjerg; men de længtes efter at faa deres eget. Med de store Indtægter, Virksomheden kastede af sig, var Skatteprocenten i Esbjerg, ikke mindst efter Krigens Udbrud i 1914, meget generende, og i 1915 var de rundt mange Steder i Jylland for at finde en velegnet Plads til deres nye Hjem. De saa paa Grunde i forskellige Egne af Østkysten, men Vestjylland som de begge var, følte de sig ikke rigtig hjemme i den smilende Idyl omkring Fredericia, Vejle og Kolding, og de søgte tilbage til det gamle og kendte.

I Sommeren 1914 var de to Familier fra Finsensgade og Fabrikken paa »Skovtur« til Hjerding. Om det er mere end et Tilfælde, ved jeg ikke; men der, hvor de den Dag spiste deres medbragte Mad, kom Huset til at ligge.

For 35 Aar siden var Hjerding kun et lille Fiskerleje, i hvis Midte Badehotellet havde anbragt sig. Vejen var elendig; men en Rutebil skrumplede dog mellem Esbjerg og Hjerding et Par Gange daglig. Paa denne Strækning laa der dengang kun eet eneste Sommerhus, tæt op imod »det østre Klev«, som den store Klit derude kaldtes (i Modsætning til »det vestre Klev« paa den modsatte Side af Badehotellet). Her ejede Kaptajn Hansen af den gamle

Hjertingenslægt en Grund, og af ham og andre købte Morbror Vilhelm i 1915 for 3000 Kr. 5 Tdr. Land lyng- og granbevokset Klit og et Stykke Strand med et lille Vandløb. I Løbet af faa Aar blev der udrettet Vidundere med dette Stykke Land.

Tegningerne blev udført af Arkitekt Clausen fra Esbjerg; men de blev ikke uden videre godkendt, idet baade Bygherren og Fruen havde deres

ganske bestemte Ideer om, hvordan deres nye Hjem skulde se ud og indrettes. Som den praktiske Mand, Morbror Vilhelm var, indkøbte han selv en Del af Materialerne og indhentede Tilbud paa Husets Opførelse, og de 40.000 Kr., som Byggesummen udgjorde, kan muligvis derved blive et lidt urigtigt Grundlag for en Sammenligning mellem Byggeri dengang og nu.

Jeg ved ikke, om der har været nogen Tvivl om, hvad Huset skulde hedde. Selv om man kan sige, Navnet var en simpel Opkaldelse efter Lokaliteten, saa var det dog et lykkeligt Indfald at kalde Huset ved dette klangfulde og særprægede Navn. Østerklev blev et afsluttet Kapitel, som Damsmark havde været det for Slægten før. Straalende, men kort. Man kunde unde Slægtens opvoksende Ungdom, at *den* havde et lignende Samlingssted i Ferierne.

Som Østerklev stod færdig i 1916, var det et imponerende Hus. En anselig, grundmuret Bygning af røde Mursten i 2 Stokværk med et borgagtigt Præg, der sikkert var tilstræbt; et rundt, taarnagtigt Fremspring med eget Kegletag midt paa Vestsiden mod Havet understregede yderligere dette.

Havde Morbror Vilhelm og Tante Andrea selv været medbestemmende ved Indretningen af deres Hus, saa havde de — eller her vel nærmest han — ogsaa egne Meninger om Havens Anlæggelse. Men Sagkundskaben blev tilkaldt, og Havearkitekt Erstad Jørgensen tegnede Planerne. Men eet var Planerne, et andet var deres Udførelse. Som før sagt var Grunden bevokset med baade Gran og Lyng, og Rydningsarbejdet var kolossalt. Men for at faa en *Have* ud af det maatte man mere end at rydde; hele Grunden blev kulegravet, og da der ved et »lykkeligt Tilfælde« var Mund- og Klovesyge i Kreaturstaldene i Esbjerg, fik Morbror Vilhelm 2—300 Læs Gødning gratis mod selv at hente den. Den store Grund var ved Husets Placering delt i to nogenlunde lige store Dele, Nordhaven og Sydhaven. Huset laa langt tilbage paa Grunden; mellem det og Indkørslen fra Vejen var der en stor, rund Plæne. I hele Grundens Længde blev der mod Vandet plantet svære Læbælter. Tager jeg ikke fejl, var der yderst et højt Rafteværk, derefter et Bælte med Tjørn, Gran, Hyld o. lgn., længere inde ædlere Ting som Syren o. a. blomstrende Buske. Mod Syd, Køkkenhaven, var der endda dobbelt Læbælte, idet der inden for det ydre, der fulgtes af en bred Gang og en Græsplæne, blev anlagt endnu et beskyttende Bælte, før Køkkenurterne regnedes for at være sikre mod Stormen. Langs Gangene var der plantet Dværgfrugttræer der var mindre udsat for Blæsten. Alt var taget i Betragtning. Køkkenet var altid rigeligt forsynet med dejlige Grønsager, men til Gengæld ogsaa kun med Havens egne Produkter; hvad der ikke avledes i Haven — eksisterede ikke. Af Blomster maatte man til at begynde med holde sig til de mest haardføre; men efter at Læbælterne var blevet kraftige nok til at dæmpe den evindelige Vestenvind, var Betingelserne ogsaa gode for Blomster, og jeg mindes Lathyrus og Roser i Læssevis. Men efter Auguststormen 1923 var Haven en Sorgens Skueplads. Havgusen havde ødelagt hver en Blomst, og Bladene paa alle Havens Træer var sorte og sammenkrøllede. Mens de fleste af Bladtræerne kom igen Aaret efter, havde 90 % af Frugttræerne faaet deres Dødsstød. Der maatte plantes om; men Morbror Vilhelm naaede aldrig at se Skaden fuldt genoprettet.

Saadan som Østerklev stod til sidst i Fylde og Frodighed, var den jo ikke begyndt, det naaedes kun efter Aars haardt Slid. Ogsaa alt det meget »Udstyr« paa Grunden kom vel efterhaanden; men det er værd at nævne. I Nordhaven, den egentlige Prydhave, var Udsigtstaarnet, den amerikanske

Gyng og Croquetbanen. Jeg mindes aldrig at have set et Slag Croquet drevet med den Lidenskabelighed, hvormed det dyrkedes, dengang Spillet var yngre af Aar, paa Damsmark. Saa var der Forlystelsescentret paa Stranden, et Eldorado for et Feriebarn. Der var 2 Stativer med Gynger, Trapez og Ringe; der var Vippe og Karussel, og der var i de sidste Aar Tennisbanen, der var en mægtig Attraktion for alle Hjertingboere.

Blandt Herlighederne maa ogsaa nævnes Soluret paa Plænen ud mod Brinken og Springvandsbassinet, hvor der var Guldfisk, og hvor det til sidst lykkedes Morbror Vilhelm at faa Aakander til at trives. Fra Terrassen var der ogsaa anlagt Stier, der slyngede sig ned ad Klitten, hvor Gyvel og andre Buske var plantet.

Det var den ydre Ramme om Østerklev. Vi gaar nu op ad Trappen, og efter en hjertelig Modtagelse kommer vi fra Forstuen ind i den store Hall, der er placeret i Husets Midtakse og har Havedør i Taarnets Runding. Den gaar op gennem begge Stokværk og er med sit sort- og hvidternede Gulv, de mange grønne Planter og den vidunderlige Udsigt over Hjertingbugten, et meget festligt Rum. Kendte man ikke i Forvejen sine Værtsfolk, vilde man faa et Indtryk af deres Livsprincipper ved at læse de Fyndord, der her var malet paa de kalkede Vægge. »En god Dag begynder om Morgenens« — »Den bedste Søvn faas før Midnat«. »Husmoderens Øje er den bedste Tilsynsmand. Slumrer det, da va'r din Trøje, pjaltet bliver Husets Stand«, og flere andre.

Syd for Hallen var Dagligstuen, og mod Gaarden Herreværelset. Mod Nord Spisestuen og der bagved det velindrettede Køkkendepartement. Paa 1. Sal fortsattes den løberbelagte Trappe i »Omgangen«, hvor der var en hyggelig Siddeplads. Deroppe var det store Soveværelse med Sydaltanen, Billes og de andre Børns Værelser og Gæsteværelser, ligesom der paa Loftet var indrettet Sovepladser til Gæster, i alt Fald i »Spøgelsesværelset« i Taarnet, der — til mangen Undersvends mere eller mindre aabenlyse Gru var rædselsvækkende bemalet med Sølanger, den flyvende Hollænder o. a. uhyggelige Fantasier.

Alt i alt et Hjem, der i første Række var præget af Velstand og Orden. Stuernes Møblering solid, hyggelig og bekvem efter Tidens Smag, og »Husmoderens Øje« mærkedes overalt.

Huset var bygget med Gæstfrihed for Øje, dette Hoffmannske Adelsmærke fra gammel Tid, og Huset blev ført derefter. Ogsaa Østerklev har vel haft sine Hverdage, fulde af Slæb, som Gæsteri nu engang medfører; men selv en blandt Gæsternes store Flok kender jeg kun Stedet i Ferie- og Festdragt.

Det var et herligt Liv at være Feriebarn paa Østerklev. Man kunne faktisk gøre, hvad Pokker man havde Lyst til, naar blot man overholdt den eneste Regel: at være præcis ved Maaltiderne. Den, der een Gang forsyndede sig mod dette Bud og fik et Blik fra Værten, skulde saavist ikke lade det ske oftere. Han forlangte ikke af andre, hvad han ikke selv kunde præstere. Saaledes fortæller Mor, at han engang telefonerede hjem og meldte, at han var blevet opholdt og først kunde være hjemme til Middag — Kl. 5 Minutter over 12! Han kunne synes barsk, med sin hurtige Maade at tale paa og det stærke, sikre Blik fra de blaa Øjne; men man opdagede snart, hvor megen virkelig Godhed der laa bag hans knappe Væsen, og man glemte ham ikke, naar han foldede sig ud i et muntert Lag og var det selvfølgelig Midtpunkt med sine Underholdningskunster og morsomme Historier.

Forøvrigt skulde det ikke synes noget Offer at sætte sig til Bords i den store Spisestue, der i Højsæsonen kunde rumme 25—30 daglige Gæster. Naar man betænker, at mange af dem var unge Mennesker, ikke ude over Voksenalderen, kan man godt blive svimmel ved Tanken om de Bjerge af Mad, en Husmor skulde præstere. Men den Slags voldte nu ikke Tante Andrea Hovedpine. Af Specialiteter husker jeg Tante Andreas Bygmelsbudding. Opskriften kan jeg ikke gøre Rede for — udover hvad Navnet siger — men den blev serveret med rygende varm Sovs, bestaaende af Sirup med Flæsketerninger i. Uindviede faar Kuldegysninger ved Tanken, men den, der engang har spist sig skæv i denne Herreret, vil faa Vand i Munden ved at mindes den.

For Tante Andrea gjaldt det samme som for Morbror Vilhelm: tidligt op. Fra 5—6 om Morgenen var hun i Gang; men saa duftede Huset ogsaa af friskbagt Morgenbrød, naar Gæsterne kom ned! Om Eftermiddagen gav hun sig Tid til at være Værtinde og sad med sit Haandarbejde paa Forhøjningen i Dagligstuen eller i en lun Krog i Haven sammen med dem, der havde Sans for de stille Sysler.

Det siger sig selv, at saa virksomme Mennesker ikke kunde være Natte-ravne, og man kan se Morbror Vilhelm for sig, naar han, kort efter at Klokken havde slaat ni, paa sin lune Maade sagde: »Naa, Klokken gaar stærkt til 10«.

Selv om der var mere end nok af Adspredelser til at fordrive Tiden paa selve Østerklev, saa foretog vi dog ogsaa større Ture derfra af og til. Der var f. Ex. den store Tur i 1924, hvor en Hjertingfisker sejlede et vældigt Læs fra Østerklev med Bilande over til Skallingen. Vejret var varmt; da vi naaede midt ud paa den storslaaede, øde Strand fra Vej mod Badet i Vester-

havet, kom en Tordenbyge vuldrende ned over os. Der var ikke andet at gøre end rask at klæde sig af og komme i Badetøjet, mens det øvrige Tøj blev gravet ned i Sandet. Og hvilket Bad! Det herligste, friske Saltvand komprimeret med en ordentlig Douche Regnvand — det glemmes sent! Den eneste, der led nogen Skade, var Lektor Morthorst, der blev siddende paa Stranden, paaklædt og med et Badehaandklæde over Skuldrene. For *ham* var der ikke en tør Trevl paa bagefter.

Jagterne er et Kapitel for sig. Familieplantagen var et udmærket Revier, og den aadlige Jagt strakte sig over flere Dage. Østerklev var fyldt til Bristepunktet, og der gaar Sagn om det Liv og den Lystighed, det var Ramme om. Den første Dag var det Skik, at alle Jægerne spiste for sig selv paa Badehotellet, mens Tante Andrea var Værtinde paa Østerklev for Damerne. Det var en livlig Aften, ogsaa for de sidste, der udviste megen Energi og Opfindsomhed for at forberede Hjemkomst og Sengegang for de »trætte« Jægere. Sengene blev udstyret med Haarbørster o. a. rare Ting under Lagerne, Pyjamasærmerne blev syet sammen osv. Næste Dag var der samlet Middag paa Østerklev for Jægere og Damer, og man maa tro, at Stemningen ikke var særlig trykket.

Blandt Traditionerne var ogsaa den fra Damsmark optagne med et aarligt Sommermøde i Haven med to Talere. Hele Sognet blev indbudt, og at det faldt i god Jord, viste Tilstrømningen; der kunde være ca. 250—300 Mennesker. Morbror Vilhelm og Tante Andrea gav saa Kaffe med Tilbehør til hele Forsamlingen, mens det paa Grund af det stærkt varierende Antal Deltagere var umuligt at beregne Kagernes Antal — ellers havde de ogsaa gerne givet Brød med. Et Aar indtraf da den pudsige Episode, at en gammel Guldagermand stod op og takkede, først Talerne for den aandelige Føde, dernæst Værtsfolkene for Kaffen og endelig Vorherre »for det Brød, vi selv har haft med hjemmefra.«

Det store Sølvbryllup d. 25. Oktober 1924 vil sent blive glemt. Til de gæstfri Værtsfolks store Familie og omfattende Vennekreds var selv Østerklevs rummelige Beboelse for snæver, og da de ikke kunne tænke sig at holde Festen uden for Hjemmet, besluttede de at opføre et Drivhus, der kunne bruges som Spisesal ved denne Lejlighed. Det var bygget ud fra Nordgavlen, i Forlængelse af Spisestuen, og rummede paa Sølvbryllupsaftenen ca. 90 Personer, der sad — med god Plads — ved et hesteskoformet Bord. Som Pynt var der ned fra Glastaget hængt Vindruesklaser — af egen Avl, taget fra det allerede eksisterende mindre Drivhus i Sydhaven. Et yndigt Paafund og et henrivende Syn. Det var en herlig Aften, og man husker med Taknemmelighed dette Opbud af Lys og Farve og Fest, hvor Morbror Vil-

helm og Tante Andrea var det straalende Midtpunkt, saadan som det passede dem saa godt. Ja, Festen strakte sig da paa god, gammeldags Maner over adskillige Dage. Andendagsgildet var i ikke meget ringere Stil, og Dagen derefter fortsattes med Jagtmiddag — et helt Fyrværkeri af Festlighed.

Men efter denne Kulmination kom der snart mørke Dage paa Østerklev. I Foraaret 1925 blev Morbror Vilhelm syg. Hans sejge Vilje holdt ham oppe en Tid lang, men i Juni maatte han lade sig indlægge paa Sygehuset i Esbjerg, og snart efter blev han overflyttet til København. Tante Andrea fulgte med ham, og heller ikke hun saa Østerklev mere. Det blev Billes Lod efter Morbror Vilhelms Død den 7. Januar 1926 at lede Indpakning og Auktion, efter at Østerklev var solgt.

Naar man genser sin Barndoms Omgivelser, plejer man at undres over at finde før saa store Forhold skrumpet ind. Men Østerklev, som jeg kun oplevede som voksen, giver mig nu ved Gensynet af Billeder derfra nærmest et Chock ved de store Dimensioner, jeg næsten havde glemt. Jeg falder i Forundring over Havens vældige Areal og Afstanden mellem de forskellige Punkter. Er det et Udtryk for den Tid, vi nu lever i, hvor god Plads og store Forhold ikke er den samme Selvfølge som tidligere?

Efter at have været paa mange forskellige Hænder er Østerklev nu købt af Ringkøbing og Ribe Amter og indrettet til Mødrehjem. Det ligger stadig paa sin Plet som et synligt Udtryk for to dygtige, energiske og venesæle Menneskers Livsindsats. For Slægten er det vel gledet ud af Sagaen; men Aaret rundt henter talrige Mennesker stadig der Sundhed og Glæde, saadan som det var Maalet for de to, der skabte Østerklev.

Doris Varming.

Carl B. Hoffmanns maskinfabrik, jern- og metalstøberi

Den oprindelige del af Carl B. Hoffmanns maskinfabrik i Esbjerg er bygget 1889 som smedeværksted. Ikke mindre end to ihændehavere var gået fra det, da det i 1903 blev købt af Carl B. Hoffmann. Det havde været vanskeligt at nå til bestemmelsen om købet. Carl B. Hoffmanns fader, Johan Heinrich Hoffmann, havde tænkt sig, at der skulle købes en virksomhed i Varde, der dengang var Vestjyllands storby; men hans gode ven, møller Hansen, Spangsbjerg mølle (Andrea Hoffmanns fader), holdt med den unge Hoffmann, der så Esbjerg som fremtidens by. Og udviklingen gav ham ret. Varde og Esbjerg havde i 1903 henholdsvis 4600 og 13000 indbyggere; i dag er tallene 8000 og 47000.

Så begyndte Carl B. Hoffmann sin maskinfabrik — uden en eneste ordre; men der kom snart gang i virksomheden med fremstilling af jolle-motorer, der indbragte en sølvmedalje ved en udstilling i Bergen 1908, og hvoraf der den dag i dag endnu er nogle i gang i Esbjerg havn. Til virksomheden hørte der i begyndelsen et udsalg af støbegods og landbrugsmaskiner; men det blev nedlagt allerede efter et par års forløb, da Carl B. Hoffmanns temperament ikke passede til det stykke arbejde. Det var for småt og langsommeligt med denne ekspedition af de sindige vestjyder.

I 1910—11 var fabrikken nået til at beskæftige en 10—12 mand, da den fik sin første virkelig store ordre, c. 50 jolle-motorer til Island. De blev solgt på købekontrakt, hvorefter en trediedel af pengene skulle betales med det samme, næste trediedel ved motorenes afsendelse og den sidste 3 måneder efter afleveringen på Island. Men den sidste tredjedel blev bare aldrig be-

talt og kunne ikke inddrives, da dansk retspleje ikke gjaldt på Island. Det betød, at fabrikken skulle have været solgt, hvis »gamle« Hoffmann ikke var trådt til. Derefter blev der hovedsagelig arbejdet med entreprenørmateriel og jernbanebroer. Krigsårene og tiden derefter var ualmindelig gode for fabrikken og bragte den på fode, og i disse år begyndte også forbindelsen med udlandet, idet der i 1917 blev leveret et stort sandpumpelanlæg

til Norge; og siden da har der stadig været udført arbejder til udlandet; i de sidste år f. eks. til Finland, Brasilien og Siam.

I 1934 påbegyndtes en fabrikation af stålvinduer med en 5 mand i arbejde; men allerede året efter blev den nuværende stålvinduefabrik, der ligger over for maskinfabrikken, bygget. I 1939 kunne Carl B. Hoffmann købe aktieselskabet: Ringsted stålvinduefabrik med samtlige maskiner og varelager, og det viste sig at være en stor fordel, da krigen udbrød, og der meget hurtigt blev standset for indførsel af stålvinduejern.

Efter Carl B. Hoffmanns død i januar 1941 blev fabrikken omdannet til aktieselskabet Carl B. Hoffmanns maskinfabrik, jern- og metalstøberi A/S med Ernst Vilhelm Hoffmann og Adolf Helligsøe som ledere, men januar

1942 trådte Helligsøe tilbage, og Bernhard Hoffmann tiltrådte i stedet for. Januar 1948 blev stålinduefabrikken udskilt som selvstændig virksomhed med Bernhard og Poul Hoffmann som ejere, medens Ernst Vilhelm Hoffmann fortsatte som leder af fabrikken.

I årenes løb er der stadig sket udvidelser og forandringer af fabrikken, så der af det gamle praktisk talt kun er kontorbygningen med privatbolig tilbage. Fabrikkerne beskæftiger i dag en 80—90 mand og står som fuldt moderne virksomheder, der også har deres del i Esbjergs opblomstring.

I. H.

To bidrag til slægtsbogen

Jeg er født d. 19. dec. 1903 i Ørsted præstegård, søn af Carl Christian Varming og Clara Ernsta Maria Varming, f. Hoffmann.

Med de muligheder som den forbindelse arvemæssigt byder på, er det ret nedslående for mig at skulle notere mine data, men den kronologiske orden er således:

Døbt d. 6. marts i Ørsted kirke. Elise Hoffmann (se denne), holdt mig over dåben. I flere år havde jeg en lykkelig barndom, indtil skolegangen begyndte med privatlærerinder. Det varede til mit 11. år, efter at jeg havde været medvirkende til 4 lærerinders sjælelige underminering. Derefter fra 1914 til 1920 skolegang i Roskilde Katedralskole. Konfirmeret i Dastrup kirke 6. oktober 1918. Jeg drev det i bogstavelig forstand til realeksamen med en efter min overhåndtagende mangel på interesse jævne karakterer. Det stod mig tidligt klart, at jeg ville være landmand. Denne indstilling blev sikkert fremelsket af had til havearbejde, hvis man kan bruge det udtryk. Med barnlig letsindighed syntes jeg derfor ikke, det var så nødvendigt med den boglige viden, hvad jeg senere har erkendt som en stor fejltagelse, men der skulle gå lang tid, før jeg fik øjnene op for, at det, der opnås ved indsats af al ens energi, giver den største tilfredsstillelse. Læser, bemærk dette!

Efter en hastigt svunden sommerferie begyndte jeg d. 12. august 1920 som landvæsenselev hos proprietær Gunner la Cour på Cypressegård. I de efterfølgende 15 måneder fik jeg her en lærerig uddannelse i mark og stald, og overgange fra hjemmets omsorg til den store verdens hårdhed var meget lemfældig, da jeg i høj grad nød godt af det harmoniske og muntre hjemmeliv, der rørte sig på Cypressegård. For min videre uddannelses skyld rejste jeg

d. 1. november 1921 til »Petersholm« til proprietær Peter Christensen. Her lagde jeg yderligere gode erfaringer til de indvundne og var også her i det gode hjem godt beskyttet mod skadelige påvirkninger, som man hørte så meget om.

Nu mente jeg at være så grundfæstet, så jeg kunne begynde tilværelsen på en herregård d. 1. maj 1922 hos forpagter Lawaetz på Holmegård v. Næstved. Ikke uden beklemmelse dumpede jeg ind i de store forhold, som oversteg mine forventninger, men efter et års forløb var jeg vant til slige bagateller og tog plads på Lekkende avlsgård i Sydsjælland, hvor jeg som 3. års elev virkelig kunne hævde mig arbejdsmæssigt og tjente den formidable sum af 650 kr. for et år. Her var et stærkt skiftende og ikke altid lige tiltalende menneskemateriale, men mange gode arbejdskammerater, og jeg fik, så vidt jeg ved, ikke varigt men af det daglige samkvem med de ofte noget udisciplinerede herregårdskarle. Til trods for at min principal indtrængende frarådede mig at forlade herregårdslivet, tog jeg hjem til 1. april 1924, da far havde været uheldig med bestyreren af præstegårdsjorden, og jeg, med min sædvanlige mangel på evne til at overskue følgerne af mine handlinger, gav efter for fars henstilling og blev den uerfarne leder af de 28 tdr. land med 10 køer, svin og det hele. For min videre udviklings skyld tog jeg 1. nov. 1925 på Lyngby Landboskole på 6 måneders-holdet. Inden en måned forlod jeg klassen, da jeg fik et legat fra skolen og et fra Landhusholdningsselskabet, så jeg kunne gå over på 9 måneders-holdet, hvad jeg var meget glad for. Jeg tog kontroleksamen for at få det hele med, til min store forbløffelse med et fint resultat. Uden at benytte min store viden direkte i den retning tog jeg d. 1. august 1926 hjem og overtog forpagtningen i 1927. Da far tog sin afsked fra embedet, havde jeg ikke lyst til at fortsætte, også fordi konjunkturerne var stærkt nedadgående, og afstod derfor forpagtningen til oktober 1930 og reddede den investerede kapital.

Det vil føre for vidt at gå i enkeltheder med mine foretagender fra det tidspunkt indtil maj 1932, da jeg tog plads som forkarl på Lekkende avlsgård. Da jeg fik tilbud om underforvalterpladsen på Juellund på Køge-Ringstedegnen, rejste jeg dertil 1. november samme år, og 1. maj 1933 fik jeg forvalterpladsen på Giesegård. Så var jeg endelig nået så vidt, jeg havde stilet efter. Denne behagelige tilværelse var jeg letsindig nok til at afbryde 1. marts 1936, da jeg købte Orupgård ved Fakse, 48 td. land med 61/2 td. hartkorn, den eneste mindre gård, jeg kunne tænke mig at slå mig ned på. Den 9. oktober 1942 blev jeg gift med Gudrun Jantzen, som er en kusine til min bror Troels' kone, og min brors svigerfar er min svigerfars bror.

Ligesom alt andet, jeg blindt har kastet mig ud i, er også dette gået bedre, end jeg på forhånd kunne have tænkt, hvis jeg havde gjort det grundigt.

Kjeld Varming.

Jeg er født på Louisehøj sommeren 1916. Mine syv første barndomsår forløb i fryd og glæde. Da døde far, og dette gjorde naturlig nok et voldsomt indtryk på mig. Men mor var tapper og lagde sig de ord på sinde, som far sagde til hende, mens han lå syg: »Den Gud giver ansvar, giver han også kræfter«. Trods dårlige kår klarere mor at drive gården videre og være både far og mor for os.

Louisehøj ligger rent skolemæssigt set meget uheldigt. Derfor er min skolegang nok blevet så rodet. De første par år fik jeg undervisning hjemme, vi havde privatlærerinde. Så kom jeg i Nysted skole, gik der et år og kom atter hjem. Efter privatundervisning og et nyt forgæves forsøg på at tilpasse mig de nystedske forhold, havnede jeg i Saksøbing private realskole. Her gik også min søster Hertha. Vi boede hos onkel Gunner og faster Dida på Cypressegård. Hver lørdag kom mor og hentede os hjem og kørte os tilbage igen mandag morgen.

Efter realeksamen i 1932 var jeg et halvt år hos proprietær Høj, Skarupgård, hvor jeg læste lektier med børnene. Var derefter hjemme for at lære husholdning. — September 1933 rejste jeg til København for at gå på et handelskursus. Jeg boede da hos bedstemor. Efter endt kursus var jeg et år på kontor hos Brødrene Dahl A/S, Industribygningen. Senere var jeg i tre år hos Philips A/S.

I 1939 søgte jeg ind ved sygeplejen og begyndte på Frederiksberg hospital 15. september 1939. Efter min elevtid supplerede jeg epidemi på Blegdams hospitalet og barselpleje på Sct. Joseph hospital. November 1944 vendte jeg tilbage til Frederiksberg hospital. — I April 1945 meldte jeg mig til Fredsvennernes hjælpearbejde, så jeg var blandt de første danske sygeplejersker, der blev sendt ud efter frigøringen. Vi var tyve sygeplejersker, der startede fra frihavnen den 3. juli 1945. Rejsens mål var Mosjøen og Drevja i Nordnorge, dens formål at pleje russere, der havde været i tysk fangenskab. Vi nåede dog blot at være med til hjemsendelsen af disse, da alle russere skulle rejse hjem inden 26. juli. De stakkels mennesker havde lidt grusomt under fangenskab. De fleste lignede omvandrede skeletter. Men det er en mærkelig hårdfør race. Man kunne i det ene øjeblik stå hos

en dødssyg patient og tro, at hans sidste time var kommet, for så i næste at møde ham ude i gården med en cigaret i munden.

Fra Mosjøen gik rejsen videre til Finmark. Først med skib til Tromsø, så med fly til Kirkenes. Det var en spændende, men trist tur ind over Finmark. Overalt var husene — selv de mest afsides liggende — brændt ned til grunden. Kirkenes var een ruinhob. Sygehuset, en stor betonbygning, var helt ødelagt og kun nødtørftigt repareret. Der var en masse at bestille, så tiden fløj. Da vi kom, var der endnu midnatssol; men før vi så os om, var mørketiden over os. Trods travlhed i arbejdet lærte vi dog en del mennesker at kende — såvel stedets beboere, som de, der var kommet i anledning af genrejsningen. Blandt disse var arkitekt Hans Peter Matzow, som jeg forlovede mig med nytårsaften 1945 og blev gift med 1. februar 1946. Vi blev i Kirkenes i 2 år. Det var interessant at se, hvordan byen efterhånden voksede op igen. Husene skød op som paddehatte.

I januar 1947 fik vi en søn, som hedder Dag. Navnet lyder lidt anderledes på norsk end på dansk. Første oktober 1947 rejste vi fra Kirkenes for at slå os ned i Kristianssand. Det var en forandring, der kunne mærkes. Mellem Kirkenes og Kristianssand er der vel ca. 3000 km. Det er et stort land, mit nyc fædreland. Men her er smukt, og jeg er meget glad for at bo her.

Eva Matzow,
f. Hoffmann.